

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Välkommen till Sverige!

Hur yrkesverksamma i ideella organisationer ser på flyktingars möjlighet till integration
i Sverige

Emma Brekalo och Ellen Leufstedt

Kandidatuppsats (SOPB63)

VT 2024

Handledare: Carina Tigervall

Abstract

Authors: Emma Brekalo and Ellen Leufstedt

Title: Welcome to Sweden! How staff in non-profit organizations view the possibility of integration for refugees in Sweden.

Supervisor: Carina Tigervall

Assessor: Harald Liebenstein

The aim of this study was to find out how staff in non-profit organizations in Sweden describe the possibility of integration for refugees from the Middle East and refugees from Ukraine. This was researched according to the non-profit organizations own integration efforts, the Temporary Protection Directive, and the treatment the refugees get from the public. The study used a qualitative approach, more specifically interviews with staff within non-profit organizations. The interviews were analyzed using the theoretical framework presented to us by the deservingness theory and the promising victimhood theory.

The most important findings were that the non-profit organizations, in regard to the work with the refugees, are trying to complement the work in the public sector. In their work, in terms of integration, they focus on both social and systemic integration, through teaching Swedish and introducing the refugees to the Swedish society. Furthermore, the Temporary Protection Directive had an impact on the way the non-profit organizations conducted their work, since they have to adapt to where the public sector needs to adhere to the directive. Lastly, the staff saw a difference in the treatment between the two groups of refugees, with the Ukrainian refugees getting the better treatment because swedes may feel a stronger identification with them compared to the Middle Eastern refugees.

Keywords: non-profit organizations, integration, refugee crisis, the temporary protection directive, Ukrainian refugees, Middle Eastern refugees.

Nyckelord: ideella organisationer, integration, flyktingkris, massflyktsdirektivet, ukrainska flyktingar, flyktingar från Mellanöstern

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Problemformulering.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
2. Bakgrund och centrala begrepp.....	6
2.1 Flyktingar och flyktingkris.....	6
2.2 Integration och integrationsarbete.....	6
2.3 Massflyktsdirektivet.....	7
2.4 Ideella organisationer.....	7
2.5 Volontär.....	8
3. Tidigare forskning.....	9
3.1 Sökvägar.....	9
3.2 Socialt arbete och flyktingar.....	9
3.3 Integration.....	11
3.4 Massflyktsdirektivet.....	12
3.5 Synen på flyktingar.....	13
4. Teori.....	16
4.1 Deservingness.....	16
4.2 Promising victimhood.....	17
5. Metod.....	19
5.1 Metodologiska överväganden och genomförande.....	19
5.2 Urval och undersökningspopulation.....	20
5.3 Metodens tillförlitlighet.....	22
5.4 Bearbetning och analys.....	23
5.5 Etiska överväganden.....	24
5.5.1 Informerat samtycke.....	24
5.5.2 Anonymitet.....	24
5.5.3 Tid och plats.....	25
5.6 Arbetsfördelning.....	25
6. Analys.....	26
6.1 Integrationsarbete.....	26
6.2 Massflyktsdirektivets inflytande.....	31
6.3 Bemötande.....	34
6.3.1 Organisationens bemötande.....	34
6.3.2 Samhällets stöd till organisationerna.....	36
6.3.3 Samhällets bemötande.....	38
7. Slutdiskussion.....	41
8. Referenslista.....	44
9. Bilagor.....	49
9.1 Informationsbrev.....	49
9.2 Intervjuguide.....	50

1. Inledning

1.1 Problemformulering

För tillfället är miljontals människor på flykt världen över (Sverige för UNHCR 2024a). Att fly från sitt hemland och tvingas söka sig till ett nytt land kan vara traumatiskt och till och med livsfarligt. Många flyktingar vet inte om de kommer att kunna återvända till sina hemländer, och finner sig således i ett nytt land med en annan kultur som grundar sig i andra normer, värderingar och språk. Därav blir integration en viktig aspekt för att de ska kunna etablera sig i det nya landet och återuppbygga sina liv (UNHCR 2024). I en svensk kontext är flyktingpolitik något som ofta lyfts i media och som är ständigt aktuellt med tanke på de flyktingvågor som världen ställs inför. År 2015, då cirka 9 miljoner (Sverige för UNHCR 2024a) människor flydde från krigen i Syrien, Afghanistan och Somalia, sökte ungefär 160 000 flyktingar asyl i Sverige (SCB 2024). Till följd av kriget i Ukraina är för tillfället 6 miljoner ukrainare på flykt (Sverige för UNHCR 2024b), varav 65 000 personer har sökt skydd enligt massflyktsdirektivet i Sverige (Migrationsverket 2024a). Massflyktsdirektivet är ett EU-direktiv som kortfattat innebär att flyktingar från Ukraina får tillfälligt uppehålls- och arbetstillstånd i europeiska länder (Migrationsverket 2024b), och beskrivs närmare i avsnitt 2.3. Med tanke på den betydelse som integration har för att skapa stabilitet för flyktingar så har vårt intresse väckts för hur integrationsmöjligheterna i Sverige ser ut för olika flyktinggrupper.

Definitionen av begreppet integration kan skilja sig åt, men enligt EU:s principer för integration är det en dynamisk tvåvägsprocess (European Commission 2004). Detta innebär att EU ser på integration som något som måste arbetas med tillsammans, både migranter och de länder som de anländer till. Integration är alltså, enligt EU, ett samarbete mellan dessa två grupper, och kan inte uppnås om båda inte är engagerade. Allt ansvar för integrationen kan därför inte läggas på flyktingarna själva, som dessutom må befinna sig i kris och sakna sitt hemland, utan det krävs att samhället tar ett stort ansvar för att möjligheterna för integration ska vara optimala. Detta är vi eniga om, och vill därför även undersöka huruvida samhällets bemötande gentemot flyktingarna är av vikt för integrationsmöjligheterna för olika flyktinggrupper. Ytterligare en aspekt som vi är intresserade av att undersöka är ifall rådande politik i Sverige och i EU, specifikt

massflyktsdirektivet, har någon inverkan på de ukrainska flyktingarnas integrationsmöjligheter med tanke på de förutsättningar det ger.

Ideella organisationer beskrivs ofta som första linjen vid oförutsägbara kriser såsom flyktingvågen från Ukraina. Med tanke på myndigheters rigiditet och striktare regelverk är den ideella sektorn av stor betydelse i hanteringen av plötsliga krissituationer, detta på grund av sin anpassningsbarhet och sina ekonomiska samt personella resurser. Såväl UNICEF som Röda Korset och Rädda Barnen arbetar för tillfället både på plats i Ukraina och i närliggande länder för att bidra med donerade pengar, psykosocialt stöd och skydd (UNICEF 2024; Röda Korset 2024a; Rädda Barnen 2024). En del ideella organisationer arbetar även med flyktingar som anlant till Sverige, för att skapa en trygg plats, delge information, och ge ytterligare stöd, vilket bidrar till integration. Förutsättningarna för detta arbete är, som tidigare nämnts, inte lika styrt som det arbete som utförs av exempelvis Migrationsverket, eller andra statliga myndigheter. Ideella organisationer kan däremot vara behjälpliga i kontakt med myndigheter, och stötta med att navigera i de lagar och regler som råder i Sverige (Röda Korset 2024b), vilket kan hjälpa flyktingarna i integrationsprocessen. Från personer som arbetar i ideella organisationer kan vi få en unik bild av hur integrationsarbetet färgas av den rådande politiken och samhällets syn på olika sorters flyktingar. Detta eftersom de arbetar i direkt kontakt med flyktingarna.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur personer som arbetar inom ideella organisationer beskriver integrationsmöjligheter för olika flyktinggrupper, specifikt flyktingar från Mellanöstern och flyktingar från Ukraina, utifrån organisationens eget arbete, massflyktsdirektivet, samt samhällets bemötande.

I enlighet med ovanstående syfte har följande frågeställningar formulerats:

- Hur beskriver yrkesverksamma inom ideella organisationer deras integrationsarbete med flyktingar från Ukraina och flyktingar från Mellanöstern?
- Hur resonerar yrkesverksamma inom ideella organisationer kring massflyktsdirektivet i förhållande till ukrainska flyktingars integration i Sverige?
- Hur resonerar yrkesverksamma inom ideella organisationer kring det bemötande ukrainska flyktingar samt flyktingar från Mellanöstern får från organisationen samt civilsamhället, och dess inverkan på deras integrationsmöjligheter?

2. Bakgrund och centrala begrepp

Nedan redogörs för begrepp som är relevanta för vår studie. Detta görs i syfte att få en djupare förståelse för sammanhanget de befinner sig i.

2.1 Flyktingar och flyktingkris

En *flykting* är en människa som tvingas fly från sitt hem på grund av krig, konflikt, eller förföljelse (Sverige för UNHCR 2024a). Det som kallas *internflyktingar* är personer som flyr inom sitt hemland, medan det som många tänker på när de hör ordet flykting är någon som flyr från sitt hemland och söker sig till ett annat land för skydd. Enligt FN:s flyktingkonvention ingår endast människor som flyr på grund av förföljelse på grund av etnicitet, religion, och liknande, i begreppet flykting, medan den allmänna definitionen även inkluderar krigsflyktingar. I denna uppsats kommer begreppet flykting att användas för att beskriva människor som flytt sitt hemland på grund av krig och konflikt, för att sedan söka sig till ett annat land.

Ordet *flyktingkris* är ett ord som förekommer, både i denna uppsats och i vardagligt tal, främst för att beskriva stora flyktingvågor. I denna uppsats väljer vi att använda ordet med utgångspunkten att stora flyktingströmmar är en kris både för de individuella personerna som tvingas fly från sina hem, men även för de länder som tar emot flyktingarna och behöver organisera sig för att kunna hantera den påfrestning som det kan utgöra att ta emot så många människor.

2.2 Integration och integrationsarbete

Integration innebär i stort att olika samhällsdelar förenas och bildar en enhet som tillsammans är starkare än de enskilda delarna (NE 2023c). Oftast används dock ordet integration i migrations- och flyktingsammanhang, då man menar att de människor som kommer till ett nytt land förhåller sig till de värderingar, normer, och system som finns i landet. På så sätt blir de delaktiga i det samhälle de befinner sig i. I denna studie används ordet integration för att beskriva just detta; hur flyktingar anpassar sig till och lär sig om det svenska samhället för att således kunna bidra och känna sig som en del av det.

I denna uppsats används även begreppet *integrationsarbete*. Detta ord syftar på det arbete som de ideella organisationerna utför för att bidra till eller underlätta flyktingarnas

integration. Det behöver inte nödvändigtvis vara arbete som organisationerna själva benämner som just integrationsarbete, utan inkluderar allt arbete som på något sätt hjälper flyktingarnas integrationsprocess.

2.3 Massflyktsdirektivet

Den 4 mars 2022 valde EU att verkställa *massflyktsdirektivet* på grund av den omfattande flyktingvågen som uppstod i samband med att Ryssland förklarade krig mot Ukraina (Migrationsverket 2024). Direktivet gäller för de som har bott i Ukraina och lämnat landet till följd av kriget den 24:e februari 2022 eller senare. Massflyktsdirektivet innefattar i detta fall att ukrainska flyktingar ska erbjudas tidsbegränsat uppehålls- och arbetstillstånd inom EU. Det ger även flyktingarna ett antal andra förmåner, såsom tillgång till sjukvård, utbildning och boende. Direktivet gällde till den fjärde mars 2024, men en förlängning var möjlig för de som ville stanna kvar i Sverige och gäller därför nu till den fjärde mars 2025 (Migrationsverket 2024).

Ursprungligen infördes massflyktsdirektivet år 2001, till följd av Balkankrigen under 1990-talet, men har aldrig tidigare aktiverats (European Commission 2022). Kraven för att aktivera direktivet är enligt EU att det ska finnas ett stort antal flyktingar som söker sig till EU:s medlemsstater, och att ländernas egna riktlinjer inte räcker till för att hantera den stora påfrestning som dessa flyktingvågor utgör.

2.4 Ideella organisationer

Ideella organisationer arbetar utifrån medlemmarnas gemensamma intressen och strävar efter icke-kommersiella mål (NE 2023a). Organisationerna tenderar att vara aktiva inom verksamheter som rör kultur, politik, miljövard och politik och vissa av verksamheterna sker lokalt eller är helt fristående, medan andra har en riksorganisation, centralstyrelse, och centralkansli som de förhåller sig till.

I förhållande till socialt arbete tillhör ideella organisationer den ideella sektorn, eller frivilligsektorn som den även kallas. Den har bidragit mycket till det sociala arbetets professionalisering (Meeuwisse & Sunesson 1998, s. 172) och har varit en betydelsefull beståndsdel i välfärdsstaten, tack vare dess arbete som även behandlar sociala problem, likt den offentliga sektorn (ibid., s. 174-175).

2.5 Volontär

En *volontär* arbetar gratis eller för låg lön i utbildnings- eller ideellt syfte (NE 2023b). Eftersom volontärer också strävar efter ideella mål återfinns de alltså även i ideella organisationer. Enligt SCB (2018) engagerar sig många människor som volontärer inom ideellt arbete i Norden, däribland Sverige, i jämförelse med de resterande EU-länderna. Artikeln belyser att 36 procent av befolkningen i Sverige, från åldern 16 år och äldre, har arbetat ideellt under åren 2017 och 2018, vilket utgör ungefär en tredjedel av befolkningen i Sverige.

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer det redogöras för den forskning, både internationell och svensk, som anses vara av relevans för det ämne som studien avser behandla. Kapitlet är uppdelat i fem olika delar. Den första delen rör hur forskningen har hittats och valts ut. Den andra delen beskriver forskningen inom socialt arbete, ideella organisationer, och flyktingfrågor. Nästkommande delar handlar om integration respektive massflyktsdirektivet. Den sista delen redogör för forskningsläget kring hur samhället ser på, respektive behandlar flyktingar från olika delar av världen. Alla dessa komponenter är relevanta för studiens frågeställningar och för en större förståelse för komplexiteten i vilka förutsättningar samhället och det politiska läget ger för de ideella organisationernas arbete med flyktingar.

3.1 Sökvägar

Med hjälp av sökmotorn Lubsearch har vi funnit vetenskapliga artiklar, där sökningarna filterades med bland annat följande sökord: *non-profit organisations, ideella organisationer, ukrainian refugees, ukrainska flyktingar, refugee crisis 2015, flyktingkrisen 2015, the temporary protection directive* och *massflyktsdirektivet*. Utöver detta har sökningarna filterats med "peer reviewed", i syfte att få upp artiklar som har blivit granskade av andra forskare. Dessutom filterades de efter nyare utgivningsår, med avsikt att få fram relativt ny forskning kring ämnet, särskilt med tanke på att den ukrainska flyktingkrisen fortfarande äger rum. Ett undantag från målet att använda forskning från de närmsta åren är Lockwoods (1969) beskrivning av social respektive systemintegration. Anledningen till att denna äldre källa använts är att det är grundkällan till begreppen.

3.2 Socialt arbete och flyktingar

I Gustafssons och Johanssons (2018) studie undersöks Sveriges sociala arbete med flyktingar och migranter. De skriver att mottagandet sker genom en struktur som består av olika myndigheter och sektorer som arbetar utifrån sina egna kriterier och regler och samverkar inte med varandra (ibid., s. 999). Därav menar författarna att mottagningsstrukturen är komplex. Vid sidan om statliga myndigheter, finns ideella organisationer vars arbete även kan röra mottagande av flyktingar. Arbetet grundar sig på individuellt engagemang och volontärer inom ideella organisationer hjälper bland annat

till med att servera mat, samla och dela ut kläder till flyktingar samt ordna tillfälliga bostäder för dem (Gustafsson & Johansson 2018, s. 984-985).

Vidare visar studien på att stora skillnader föreligger i arbetet mellan statliga myndigheter och ideella organisationer med flyktingar (Gustafsson & Johansson 2018). Studien undersöker bland annat förmågan och viljan att handskas med flyktingars existentiella behov samt vilka flyktingar som uppfattas som "värdiga", "sanna", eller "falska". Det visar sig att myndigheterna förhåller sig inom striktare ramverk och till särskilda uppdrag och blir därav mer begränsade i förmågan och viljan att ta itu med flyktingars existentiella behov. Myndigheters vilja att göra mer begränsas på grund av bristen på tid och resurser. Däremot visar studien att de som arbetade inom myndigheten inte ansåg att denna frågan var deras ansvar och att ansvaret för frågan snarare ligger på varje enskild flykting eller migrant. Ideella verksamheter visade sig vara beredda på att ta större ansvar och stödja flyktingar och migranter i det sammanhanget (Gustafsson & Johansson 2018, s. 999).

I fråga om vilka flyktingar som tolkas som "värdiga" och "sanna" respektive "falska" innefattade ideella organisationers hjälp alla flyktingar, oavsett juridisk status, medan statliga myndigheter endast kunde erbjuda hjälp till asylsökande eller flyktingar med uppehållstillstånd (Gustafsson & Johansson 2018, s. 1000). Detta till följd av migrationspolitikens lagstiftning och villkor. På grund av att det avgör i vilken omfattning ett land får ta emot flyktingar och migranter har det även färgat uppfattningen om vilka som uppfattas som värdiga hjälp och inte. Detta har i sin tur lett till fördomar om flyktingar, där de med respektive utan uppehållstillstånd har jämförts, i fråga om värdighet av hjälp. Vidare forskning på ämnet om värdiga och icke-värdiga flyktingarna tas upp i avsnitt 3.5.

I en annan studie som genomfördes i USA undersöks socialarbetares synsätt på strukturell ojämlikhet i samhället, där resultatet visar på att en tredjedel av totalt 4499 respondenter från surveyn svarade att invandrare inte lider av ett strukturellt underläge i det sociala arbetet (Park et al. 2022, s. 466). Däremot menar studien att trots att utbildningen i socialt arbete lär ut metoder som bekämpar diskriminering baserad på etnicitet och hudfärg är det inte ideal som alla socialarbetare tillämpar i praktiken, när det gäller syn på invandrare. Vidare ifrågasätts därför utbildningens effektivitet i fråga om

social rättvisa, kritisk granskning av strukturerna i socialpolitik och tjänster och ställer sig frågan om det rör sig om brist på innehåll eller ineffektiv pedagogik i utbildningen. Detta eftersom tidigare studier har visat att socialarbetare vars utbildning har haft rikt innehåll om invandring i större utsträckning har haft en positivare attityd gentemot invandrare och om invandring i allmänhet, till skillnad från de vars utbildningar som brast i innehållet och därmed i kompetensen (Park et al. 2022, s. 466).

3.3 Integration

Kuschel et al. (2023, s. 1636) skriver om hur den mest effektiva och hållbara strategin för en långsiktig integration för flyktingar med låg läskunnighet är om de får möjlighet att ta sig ut på arbetsmarknaden. De skriver att flyktingar genom arbetsmarknaden blir aktiva medlemmar av samhället de befinner sig i, vilket främjar deras välbefinnande samt minskar också beroendet av välfärdsförmåner. Med arbetslivserfarenhet får flyktingar en insyn i landets kultur, vad som anses som relevant kunskap och information, exempelvis om var man söker arbete eller vilka normer och löner som gäller inom arbetsplatsen, samt möjlighet att träna språket.

Språket är en ytterligare aspekt, bortsett från arbetslivserfarenhet, som är nyckeln till en ordentlig integration, eftersom språket möjliggör för flyktingar att utöka sina sociala kontakter. Båda avseenden främjar inte bara personens hälsa, utan även dess psykologiska integration (Kuschel et al. 2023, s. 1637). Detta blir särskilt viktigt, eftersom de flesta flyktingar saknar kontakter och stödnätverk. En ökad språkkompetens och arbetslivserfarenhet kan även minska på stressfaktorer som skulle kunna leda till depression och familjeseparation (ibid., s. 1638).

Enligt Lockwood (1969, s. 245) finns det två olika sorters integration som behöver samverka för att ett samhälle ska fungera optimalt, och vi kommer att använda oss av dessa begrepp, applicerade på migration. Det första begreppet, *social integration*, innebär att samhället integreras genom mellanmännsliga relationer, och här ligger fokuset på aktörerna, det vill säga människorna. Detta går ovanstående studie in på (Kuschel et al. 2023), det vill säga att flyktingar får möjlighet att genom språk och arbete utöka sina sociala kontakter och ta del av landets kultur och normer. Detta kan ur ett migrations- och flyktingperspektiv bland annat uppnås genom att skapa ett socialt nätverk med människor som redan lever i landet man har kommit till. En viktig komponent i social integration är

att känna en gemenskap med landets befolkning och att man känner en social tillhörighet i landet. Den andra delen av integrationen är *systemintegration*, där fokuset ligger på delarna av samhällssystemet. Detta innebär att man integreras genom att komma in på arbetsmarknaden och etableras i andra verksamheter som existerar i landet. Man ska helt enkelt komma in i det system som samhället är uppbyggt på, och kunna röra sig i samma kretsar som resten av befolkningen.

3.4 Massflyktsdirektivet

Europeiska unionen aktiverade massflyktsdirektivet en vecka efter att kriget bröt ut i Ukraina (Migrationsverket 2024), då EU ansåg att konflikten gav belägg för att införa direktivet. Genç och Şirin Öner (2019, s. 2) skriver däremot att trots de humanitära konflikterna i Libyen, Tunisien, Ukraina år 2014, och Syrien under 2010-talet aktiverades inte EU massflyktsdirektivet efter implementeringen år 2001. Istället för att aktivera massflyktsdirektivet fokuserar EU snarare på att hålla flyktingarna utanför eller inom EUs marginal. Varför massflyktsdirektivet inte aktiverades under 2015 beror bland annat på att EUs medlemsstater inte kom överens om ansvarsfördelningen mellan sig. Det påstods dessutom att processen för aktiveringen skulle sträcka sig över en lång tid, till följd av dess komplexa juridiska utvärderingar och ansträngande process för att medlemsstaterna ska nå en kompromiss i frågan (Genç & Şirin Öner 2019, s. 8).

Vidare förklaras det att aktiveringsprocessen kräver att två tredjedelar av EU-medlemsstaterna röstar för en aktivering, vilket Genç och Şirin Öner (2019, s. 8) beskriver som ett svårt skede för EUs beslutsfattande. Det nämns även att en rädsla för att locka fördrivna människor till Europa kan spela en roll i att inte aktivera massflyktsdirektivet (Genç & Şirin Öner 2019, s. 8). Gluns och Wessels (2017, s. 59) diskuterar även faktumet att massflyktsdirektivet inte aktiverades under flyktingkrisen år 2015 och menar att läget under 2015 var anledning nog för att direktivet skulle aktiveras. Flyktingkrisen fyllde alla krav för en potentiell aktivering, men ändå gjordes inte detta.

Gustafsson och Johansson (2018, s. 983) beskriver även om migrationspolitikens splittring, då det å ena sidan betonas mänskliga rättigheters roll i frågan och de menar att det rör sig om människor som söker skydd. Å andra sidan belyses den nationella säkerheten och de menar att de välfärdsstatliga institutionernas rätt att skyddas bör prioriteras över flyktingars rättigheter. Författarna skriver om hur Fredrik Reinfeldt som

dåvarande statsminister betonade solidaritet och empati och uppmanade det svenska folket att öppna sina hjärtan för sina medmänniskor, som var på flykt från krig. Likadant gjorde Angela Merkel, dåvarande förbundskansler i Tyskland, och menade att Tyskland skulle klara mottagandet och bad befolkningen att lita på det tyska samhällets förmåga och vilja att ta emot flyktingar. Detta medan andra länder i Europa, bland annat Polen, Ungern och Slovakien, fortsatte att avvisa asylsökande och flyktingar, och snart under hösten 2015 började denna attityd även ta över den svenska och tyska migrationspolitiken (Gustafsson & Johansson 2018, s. 983-984).

Tyskland är en av de största medlemsländerna som har mycket inflytande över EU, och av den anledningen fokuserar Gluns och Wessels mycket på deras roll i förhållande till frågan om massflyktsdirektivet under 2015. De skriver om hur antalet människor i främlingsfientliga och högerpopulistiska rörelser ökat i landet, vilket i sin tur har lett till en ökning bland de högerpolitiska partierna i Tyskland, som har haft möjlighet att inverka på frågan om flyktingmottagandet i landet (Gluns & Wessels 2017, s. 69). Författarna skriver att landet trots detta fortfarande försöker upprätthålla flyktingskyddet, men på grund av de främlingsfientliga uppfattningarna som får mer utrymme inom politiken och utnyttjar flyktingkrisen till sin fördel, blir mottagandet av flyktingar begränsat.

3.5 Synen på flyktingar

När det kommer till hur synen på olika sorters flyktinggrupper ser ut finns det ett flertal studier som diskuterar hur samhället konstruerar uppfattningar av flyktingar och migranter från olika länder på olika sätt. Sedan 2022 har även studier för att undersöka hur mottagandet av flyktingvågen från Ukraina sett ut i jämförelse med tidigare flyktingkriser dykt upp. Den generella slutsatsen är att det har betydelse ifall människor kan identifiera sig med flyktingarna, huruvida de befinner sig lagligt eller olagligt i det land de har hamnat i, och hur deras integration i det nya samhället ser ut. Exempelvis fann Murray och Marx (2012, s. 338) att deltagarna i deras studie överlag hade mestadels positiva känslor angående flyktingar, men att illegala flyktingar gav upphov till ångest och rädsla hos deltagarna då dessa flyktingar upplevdes som ett hot (Murray & Marx 2012, s. 337). Denna studie genomfördes i USA, och forskarna framställer en bild av att det inte är flyktingar i sig som är uppkomsten till den negativa bild av immigration som finns i landet, utan att det är de illegala flyktingarna som upplevs som negativt och obehagligt (Murray & Marx 2012, s. 338). Att olika sorters flyktingar väcker olika sorters

känslor hos människor menar Blomqvist Mickelsson stämmer även i en svensk kontext. Han menar att flyktingarna som kom till Sverige under 2015 sågs som ett hot mot säkerheten, vilket ledde till att de blev stigmatiserade och att samhället blev avståndstagande mot denna grupp (Blomqvist Mickelsson 2024, s. 270). Ett annat europeiskt exempel är en studie av polsk press, där forskaren upptäckte att man benämnde flyktingar från Mellanöstern och Afrika som potentiella terrorister, medan man benämnde flyktingar från Ukraina som krigsflyktingar (Zawadzka-Palucktau 2022).

När det kommer till flyktingar från Ukraina menar De Coninck (2019) att hotet som utgörs av inomeuropeiska flyktingar upplevs som betydligt mindre för europeer än vad utomeuropeiska flyktingar gör. Vidare skriver De Coninck att människor överlag föredrar immigranter av samma etniska ursprung som en själv. I en annan undersökning beskriver De Coninck (2022, s. 581) hur människor från europeiska länder må känna en starkare anknytning till och empati gentemot flyktingar från Ukraina jämfört med flyktingar från exempelvis Mellanöstern, detta bland annat på grund av hur närvarande de olika grupperna är i den media som europeerna konsumerar. Författaren tar bland annat upp exempel såsom Ukrainas medverkan i Eurovision Song Contest, och diverse sportevenemang. Deltagande i denna sortens evenemang tillsammans med andra europeiska länder bidrar enligt De Coninck till att europeer kan få ett ansikte på kriget och flyktingkrisen, och att de således lättare kan relatera och sympatisera med dessa flyktingar. I jämförelse är det mycket sällan som europeer stöter på arabisk musik eller annan kultur och sport från dessa länder. Något annat som De Coninck tar upp som relevant för varför europeer identifierar sig starkare med ukrainska flyktingar än med andra flyktinggrupper är att man är rädd att hotet som Ryssland utgör mot Ukraina ska riktas mot ens eget land (De Coninck 2022, s. 582). Trots att risken att Ryssland ska attackera ett land som Sverige är relativt liten, upplevs hotet som betydligt större än hotet från de krig som pågår och har pågått i Mellanöstern. Vidare förklarar De Coninck (2022, s. 582) att detta tankesätt kan leda till att europeer har ett välkomnande förhållningssätt när det kommer till de ukrainska flyktingarna, eftersom det är denna behandling man hade önskat sig i gengäld om man själv hade blivit tvungen att fly från sitt land.

En annan aspekt som lyfts fram i forskningen är att människor har lättare att sympatisera med personer som har värderingar, religion, och etnisk bakgrund som liknar ens egen (De Coninck 2022; Davidov et al. 2020). De Coninck (2022, s. 581) beskriver hur de flesta

människor från Ukraina har religiösa uppfattningar och etniska ursprung som ligger i linje med majoriteten av de europeiska invånarna, medan personer från Mellanöstern för det mesta har ett annat sorts etniskt ursprung och praktiserar en annan sorts religion. Davidov et al. (2020) nämner även att europeer upplever att personer från Mellanöstern har mer konservativa uppfattningar än de själva om saker som kvinnors rättigheter, sexualitet, och maktförhållanden, vilket går att koppla till att De Coninck menar att kontrasterande värderingar spär på distanseringen mellan grupperna och leder till att stödet för flyktingar från Mellanöstern blir svagare i Europa (De Coninck 2022, s. 580-581). Ett antal forskare påstår att det som kallas *perceived threat*, eller upplevt hot - det vill säga en känsla av att en grupp människor hotar ens värderingar, religiösa uppfattningar, och världsbild - är en stor källa till fördomar och kan bidra till en negativ bild av flyktingar med principer som inte matchar ens egna (De Coninck 2022; Murray & Marx 2012; Davidov et al. 2020).

Utöver värderingar som krockar och synen på människor från olika delar av världen så finns det ännu en faktor som forskningen menar bidrar till att flyktingar behandlas olika beroende på var de kommer ifrån. Alla flyktingar anses inte vara förtjänta av sin plats i det land de har kommit till, utan förväntas visa att de är villiga att bidra till och integrera sig i samhället för att ses som fullvärdiga medborgare (Chauvin & Garcés-Mascareñas 2014, s. 426). Chauvin och Garcés-Mascareñas menar att det krävs mycket för att förtjäna sin plats som legal immigrant i ett land. Bland annat ska man vara samhällsnyttig genom att arbeta eller studera, man ska lära sig språket och integreras, och man ska anpassa sig till vad som förväntas av en medborgare i det aktuella landet (Chauvin & Garcés-Mascareñas 2014, s. 427). Enligt forskningen finns det alltså många anledningar till att flyktingar från olika delar av världen och med olika förutsättningar behandlas olika.

4. Teori

I detta kapitel kommer vi beskriva de teorier som är av relevans för studiens ändamål och som kommer användas för att analysera den empiri som samlats in. Kapitlet består av två huvuddelar som återger de två teorier som valts ut för denna studie. Den första delen beskriver värdighet i välfärden (*deservingness*) och den andra behandlar begreppet lovande offer (*promising victimhood*) ur ett flyktingperspektiv. Vi utgår i denna studie från ett konstruktivistiskt perspektiv, vilket innebär att intervjupersonernas utsagor kommer att tolkas som ett resultat av den rådande samhällsdiskursen i de aktuella frågorna (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 22).

4.1 Deservingness

van Oorschot (2002) har tagit fram begreppet *deservingness* för att förklara varför vissa människor anses vara mer förtjänta av att ta del av välfärden än vad andra är. I sin studie belyser han fem aspekter av synen på värdighet (van Oorschot 2002, s. 36). Den första är *kontroll* (control). Detta innebär att personer som anses ha kontroll över sin situation är mindre värdiga av att ta del av välfärden än de som inte tycks ha kontroll. van Oorschot och Roosma (2017, s. 13) fördjupar begreppen i en senare studie, och beskriver då kontrollaspekten som att de som anses vara personligt ansvariga för den situation de befinner sig är mindre värdiga. Vidare nämns begreppet *behövlighet* (need). Behövlighet innebär att de som är mest behövande också är de som förtjänar att ta del av välfärden mest. Nästa aspekt rör sig om *identitet* (identity), vilket innebär att de människor som vi kan identifiera oss mest med är de som är värdiga välfärdsinsatser. Denna identifikation kan enligt van Oorschot och Roosma (2017, s. 14) ske inom olika livsområden såsom etnicitet, personliga relationer, och geografisk närhet. Det fjärde begreppet som nämns är *attityd* (attitude). Detta innefattar att människors inställningar och attityder gentemot sin situation och den hjälp som de får inverkar på synen på deras värdighet. Har man ett positivt, tacksamt, och samarbetsvilligt förhållningssätt ses man som mer förtjänt av samhällets hjälp. Det sista förtjänlighetskriteriet är *ömsesidighet* (reciprocity), vilket innebär att om man själv har bidragit till samhället och välfärden så anses man vara förtjänt av att samhället betalar tillbaka. En potential att i framtiden bidra kan också ha en positiv inverkan på hur resten av samhället ser på personens värdighet. Dessa begrepp har givit uppkomst till akronymen CARIN (van Oorschot & Roosma 2017, s. 13), vilket även vi kommer använda oss av för att referera till detta mått på värdighet.

van Oorschot och Roosma (2017, s. 3-4) menar att CARIN går att applicera på en uppsjö av grupper som täcks av välfärden, och att det på senare tid har uppkommit fler och fler debatter om vem som är mest förtjänt av välfärdstjänster i Europa. Detta på grund av att samhällen förändras, välfärder monteras ned, och resurserna minskar. Ett av områdena som van Oorschot och Roosma nämner är migrations- och flyktingfrågor, vilket går att applicera på denna studie. Därför kommer vi i analysen att bland annat använda oss av CARIN när vi diskuterar empirin.

4.2 Promising victimhood

En teori som relaterar till deservingness är *promising victimhood*. Promising victimhood, eller lovande offer, specificerar det som CARIN försöker förklara, och applicerar det på just migrationsfrågor. I sin artikel utgår Welfens (2023) från ett flyktingperspektiv. Dock härstammar begreppet från Chauvin och Garcés-Mascareñas (2008) som utvecklade det för att belysa synen på migranter i stort. Användningen av Welfens i denna studie baseras på att det som undersöks utgår från arbete med flyktingar, och inte med alla sorters migranter. Därför anses Welfens anpassade beskrivning av lovande offer vara mest passande för studiens ändamål. Det som Welfens menar att lovande offer innebär är att man som flykting inte bara behöver vara i behov av skydd och stöd, och vara i en utsatt position, utan att man även bör ha ett potential att integreras in i samhället och vara en positiv tillgång till landet man har kommit till (Welfens 2023, s. 1104). Detta går att liknas vid kraven som ställs i CARIN-modellen, men i sin artikel om lovande offer använder sig Welfens av intersektionella teorier för att förstå hur detta går att applicera på flyktingar specifikt. Hon menar att de två aspekterna som utmärker ett lovande offer - utsatthet och anpassningsbarhet - inte bedöms på samma sätt för alla människor. Ålder, kön, och etniskt ursprung har enligt Welfens en inverkan på huruvida en människa kan ses som ett lovande offer, och således vara värdig av att ta del av samhällets stöd (Welfens 2023, s. 1105). Vidare beskriver Welfens att olika politiska rörelser ser på värdigheten på olika sätt. Till exempel anser vissa att en flykting är mer värdig om hen befinner sig lagligt i landet, medan andra menar att den som är i störst behov är den som är mest värdig (Welfens 2023, s. 1106).

När det kommer till anpassningsbarheten lyfter Welfens (2023, s. 1106) två olika aspekter som relaterar till integration och bidrar till att en människa kan ses som ett lovande offer.

Den första är kulturell integration, vilket innebär att man anpassar sig till landets regler, högtider, och språk. Den andra handlar om ekonomisk integration, alltså att man arbetar och bidrar till landets ekonomi. Om man rättar sig efter en eller båda av dessa anpassningskriterier, kan man enligt Welfens uppnå integration och på så sätt ses som ett lovande offer. Dock krävs det även att man, som tidigare nämnts, ses som utsatta, vilket Welfens (2023, s. 1108) menar är lättare för kvinnor, barn, och äldre. Som flykting nämner Welfens även att man inte kan ses som ett hot mot landet man kommer till för att kunna vara ett lovande offer. Retoriken om att flyktingar är kriminella, att de tar människors jobb, och att deras värderingar krockar med de värderingar som råder i landet, har därför en negativ inverkan på flyktingarnas möjligheter att ses som lovande offer.

5. Metod

I detta kapitel kommer vi att beskriva på vilket sätt denna studie har genomförts, vilka metoder som har använts, och hur tillvägagångssättet har sett ut genom processen. Vi kommer även bedriva en diskussion angående metodens tillförlitlighet och eventuella brister i metoden. Avsnittet kommer dessutom att behandla de etiska aspekter som kan ha haft en inverkan på studiens genomförande.

5.1 Metodologiska överväganden och genomförande

Denna studie har genomförts med hjälp av ett kvalitativt förhållningssätt. Med tanke på att de frågeställningar som formulerats och den problembeskrivning som utformats rör personers subjektiva upplevelse av hur deras arbete har skiljt sig åt mellan de två flyktingvågorna, och att vi dessutom eftersökte utförliga svar, så har en kvalitativ utgångspunkt ansetts som det mest rimliga (Bryman 2018, s. 61). I en kvantitativ studie hade inte samma djup i resonemangen kunnat åstadkommas, och det hade blivit betydligt svårare att komma åt den sortens djup i empirin som vi var ute efter. Mer specifikt har vi använt oss av intervjuer för att samla in empirin. Totalt genomfördes sex stycken intervjuer med personer från tre olika ideella organisationer i Sverige. Deltagarna var en blandning av anställda och volontärer inom sina respektive organisationer och varje intervju pågick i cirka en timme. Detta antal intervjuer och längd på intervjuerna valdes utifrån att vi ansåg att en rimlig mängd empiri samlades in under dessa intervjuer utifrån den tidsram som vi hade att utgå ifrån (Bryman 2008, s. 580).

Intervjuer är en effektiv metod om man är ute efter subjektiv kunskap som man själv inte besitter (Eriksson-Zetterquist och Ahrne 2022, s. 57), i detta fallet erfarenhet av att arbeta inom den ideella sektorn med olika flyktinggrupper. Hade man till exempel använt sig av fokusgrupp, så hade betoningen inte längre legat på de individuella upplevelserna, utan snarare på samspelet i gruppen och den gemensamma syn på frågan som gruppen konstruerar under samtalet (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 66). Under intervjuerna användes en semistrukturerad intervjuform. Detta innebär att intervjuerna var uppbyggda på så sätt att en intervjuguide (se bilaga 9.2) med relevanta teman och frågor utformades, men att intervjuaren hade fritt fram att ställa följdfrågor eller gå in djupare på närliggande teman som intervjupersonen tog upp under intervjun (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 46-47). Denna intervjuform valdes på grund av att vi ansåg att detta var bästa sättet att få

fram den information som vi var ute efter, och samtidigt låta intervjupersonerna ha friheten att förmedla tankar och reflektioner som är viktiga för dem och som inte täcks av frågorna som utformats i intervjuguiden. Hade man istället utgått från en ostrukturerad form på intervjuerna så hade specifika intresseområden och viktiga detaljer kunnat missas (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 46). Den största nackdelen med en semi-strukturerad intervjuform var i detta fall när intervjupersonen svävade iväg för mycket från ämnet, vilket ledde till att intervjuaren hade svårt att styra tillbaka konversationen på rätt bana utan att bryta förtroendet mellan intervjuare och intervjuperson, och utan att trycka ner entusiasmen och engagemanget som intervjupersonen hade i berättandet av sin historia. Detta hanterades genom att lyssna en stund på vad intervjupersonen hade att säga, och sedan leda tillbaka diskussionen till ämnet genom att ställa en ny fråga ur intervjuguiden, eller att ställa en följdfråga som relaterade till något intervjupersonen sagt tidigare.

Intervjuguiden utformades utifrån de frågeställningar som formulerats, och utifrån vilken information som ansågs behövas från intervjupersonerna. Guiden bestod av ett antal olika teman, och varje tema hade huvudfrågor samt underfrågor, som baserades på vilken information som behövde komma fram för att kunna besvara frågeställningarna (Bryman 2008, s. 565). Under den empiriska insamlingsperioden justerades intervjuguiden efterhand i takt med att vi insåg vilka frågor som fungerade bra och vilka som fungerade sämre.

5.2 Urval och undersökningspopulation

Den metod vi använde oss av för att hitta vårt urval kallas för *tvåstegsurval* (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s. 62), vilket syftar på att organisationer först och främst väljs ut i processen. Vi sökte efter personer inom ideella organisationer, därav valde vi att kontakta flera ideella organisationer som är aktiva i Sverige. Efter att organisationerna hade gått med på en medverkan i undersökningen fick vi kontaktinformation, oftast av någon inom organisationen som hade antingen mer ansvar eller tillgång till kontakter inom personalen. Sedan kontaktade vi dessa personer och skickade ett informationsbrev till dem (se bilaga 9.1), för att förtydliga vad syftet med undersökningen är, så att de är medvetna om vad de samtycker till att medverka i.

De kriterier vi utgick ifrån när vi skulle välja vårt urval var personer inom ideella organisationer som antingen har erfarenhet av flyktingkrisen år 2015, den nuvarande med

de ukrainska flyktingarna, eller båda. Till en början sökte vi efter personer som hade varit aktiva inom ideella organisationer vid båda tillfällena, men när vi kontaktade organisationerna berättade de att de flesta som skulle kunna intervjuas hade enbart varit med vid ett tillfälle, exempelvis arbetat inom offentlig sektor under 2015 och sedan arbetat inom ideell organisation under Ukrainakrisen. Därav har enbart två av våra intervjupersoner erfarenheter av arbete inom organisationen under båda flyktingkriserna. En av våra intervjupersoner, Emelie, arbetade på HVB-hem för flyktingbarn under 2015 och började sedan i sin organisation under 2016. Därav har hon erfarenhet av båda flyktinggrupperna trots att hon inte arbetade i Varma Hjärtat under 2015. Att alla intervjupersoner inte har erfarenhet av båda perioderna gör att informationen angående integrationsmöjligheterna för flyktingarna från Mellanöstern blir mer begränsad. Dock har samtliga intervjupersoner ändå haft kunskap, om än begränsad kunskap, om hur arbetet såg ut med flyktingarna från Mellanöstern, och även hur arbetet med dessa flyktingar har fortsatt fram tills idag. Därför anser vi att vi ändå har ett tillräckligt stort empiriskt material angående båda grupperna för att kunna dra relevanta slutsatser angående hur intervjupersonerna resonerar kring deras integrationsmöjligheter.

Följande tabell redogör för respektive intervjupersons organisationstillhörighet, roll inom organisationen och under vilka tidsperioder de har varit aktiva inom organisationerna:

Pseudonym	Organisation	Roll i organisationen	Aktiv period
Anita	<i>Varma Hjärtat</i>	Volontär	2015 och 2022
Lisa	<i>Flyktingstödet</i>	Anställd	2022 ¹
Bengt	<i>Hjälpa Till</i>	Volontär	2022
Irma	<i>Hjälpa Till</i>	Volontär	2015 och 2022
Emelie	<i>Varma Hjärtat</i>	Anställd	2016 ² och 2022
Hilda	<i>Varma Hjärtat</i>	Volontär	2022 ³

Vi vill poängtera att trots att Anita, Emelie och Hilda alla tillhör organisationen Varma Hjärtat, så är Emelie anställd i en annan stad än den som Anita och Hilda är volontärer i.

¹ Lisa arbetade inom Socialtjänsten med flyktingar under 2015.

² Emelie har erfarenhet av att arbeta på HVB-hem för flyktingbarn under 2015 och började i organisationen under 2016.

³ Hilda var aktiv i samma organisation på annan ort under 2015.

De har således olika upplevelser av hur organisationen arbetar med frågorna, eftersom de olika städerna har olika lokalföreningar med olika fokus och möjligheter.

5.3 Metodens tillförlitlighet

För att säkerställa att tillförlitligheten i en studie är så stor som möjligt finns det ett antal punkter att diskutera. Till att börja med har den valda metoden för att samla in det empiriska materialet, det vill säga intervjuer, både för- och nackdelar. En svaghet med intervjumetoden är att den bild som målas upp av ämnet blir begränsad utifrån det antal intervjupersoner som deltar i studien. I detta fall intervjuades sex stycken personer, vilket är en relativt liten del av alla som har arbetat i en ideell organisation med flykting- och integrationsfrågor. Detta innebär att resultaten inte går att generalisera på den större populationen på samma sätt som man kan göra i en kvantitativ undersökning (Eriksson-Zetterquist och Ahrne 2022, s. 77). Med detta i åtanke vill vi poängtera att analysen i denna studie endast utgår från de sex personer som intervjuats, och reflekterar inte nödvändigtvis andra organisationers eller personers upplevelser och åsikter. Dessutom baseras analysen på våra egna slutsatser som vi har dragit, utifrån relevant forskning och teorier.

Vidare utgör den aktuella metoden en risk för att utsagor tolkas och bearbetas på fel sätt (Eriksson-Zetterquist och Ahrne 2022, s. 77). Med tanke på att tonfall och liknande faller bort i transkriberingen av intervjuerna så finns det en risk att uttalanden som plockas från transkriberingen in i analysen tas ur sitt sammanhang och inte tolkas på det sätt som intervjupersonen menade när hen yttrade meningen. Dock har vi som skriver analysen både varit närvarande vid intervjuerna, samt lyssnat noga på inspelningarna, vilket minskar risken att avsikten med uttalanden glöms bort.

Eftersom studiens ämne behandlar politiska beslut såsom aktivering av massflyktsdirektivet, så kan vi inte heller utesluta att intervjupersonernas svar kan vara politiskt färgade (Eriksson-Zetterquist och Ahrne 2022, s. 78). Vi uppmärksammar att de svar som har givits utgår från personernas egna värderingar och politiska ställning, vilket kan bidra till de åsikter de förmedlat i vissa frågor. Dock anser vi att intervjupersonernas åsikter är en del av deras eget perspektiv och därför något som vi är ute efter att få fram i studien. Med det sagt ses inte denna aspekt som något större hinder för studiens tillförlitlighet. Något mer som kan ha en inverkan på vad som sägs i intervjuerna är

relationen som skapas mellan intervjuperson och intervjuarna (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s. 78). Såväl innan som under intervjuerna arbetade vi med att bygga upp ett förtroende och en positiv relation mellan oss och intervjupersonerna, detta för att underlätta för intervjupersonen att vara trygga med att prata och dela med sig av sina åsikter, tankar och upplevelser. Denna relation skapades genom att vi praktiserade ett aktivt lyssnande och ett positivt och trevligt förhållningssätt.

Ett annat relevant begrepp för att säkerställa tillförlitligheten är studiens grad av pålitlighet (Bryman 2008, s. 468). För att uppnå pålitlighet bör studien vara transparent med hur genomförandet har gått till, hur empirin har samlats in, och hur materialet har analyserats. I denna studie beskrivs därför genomförandet och förfarandet i detta metodavsnitt.

5.4 Bearbetning och analys

Varje intervju transkriberades av samma person som höll i intervjun, i samband med att intervjun hölls. Den slutgiltiga transkriberingen resulterade i 162 sidor av empiriskt material. För att sälla ut den viktigaste informationen från intervjuerna inledde vi med att bekanta oss med materialet ytterligare genom att läsa igenom transkriberingarna ett flertal gånger, och samtidigt börja markera passager som vi ansåg var speciellt intressanta eller betydelsefulla utifrån våra frågeställningar (Rennstam & Wästerfors 2022, s. 247). I detta steg av bearbetningen valdes en relativt stor mängd empiri ut, och lades in under olika rubriker för att sortera materialet. Här valdes det ut teman såsom integrationsarbete, massflyktsdirektivets inflytande och samhällets bemötande, utifrån vad som framkommit i samtal med intervjupersonerna. Denna så kallade kodning (Rennstam & Wästerfors 2022, s. 248) underlättade för att få en överblick över materialet och vi utgick därför utifrån dessa huvudteman i analysen.

I nästa steg började reduceringen av materialet, vilket innebär att vi, utifrån varje rubrik, valde ut de utsagor som hade störst relevans för vårt syfte, och som bäst representerade vad intervjupersonerna ville förmedla överlag (Rennstam & Wästerfors 2022, s. 252). Av största vikt i denna process var att åstadkomma en bra representation av vad som kommit fram under intervjuerna. Under denna process påbörjades även argumentationsfasen efter hand, i takt med att vi upptäckte mönster och avvikelser i empirin, teorin, och forskningen. I slutfasen av analysen beskrivs de gemensamma upplevelser och

erfarenheter som intervjupersonerna delar, men även vissa avvikande åsikter som är unika för en av intervjupersonerna tas upp. I samband med detta kopplas fynden till de teorier som valts ut, och svaren på de frågeställningar som formulerats framkommer med hjälp av teorierna (Rennstam & Wästerfors 2022, s. 256).

5.5 Etiska överväganden

I denna del av metodavsnittet kommer vi att diskutera tre viktiga etiska aspekter för vår studie. Dessa aspekter är informerat samtycke, anonymitet, och tid och plats. För att säkerställa att studien inte bryter mot några etiska riktlinjer kommer vi härnäst ta upp de reflektioner angående etik som uppkommit i förhållande till vår studie.

5.5.1 Informerat samtycke

I första hand krävs informerat samtycke, vilket innebär att intervjupersonen har förstått under vilka premisser hen kommer att medverka i intervjun (Öberg 2022, s. 86). Med andra ord är det intervjuarens ansvar att se till att intervjupersonen har uppfattat vilka frågor intervjun kommer att röra sig om och i samband med detta kunna få en möjlighet att förbereda sig på frågorna inför intervjun. Principen om informerat samtycke innebär även att intervjupersonen har rätt att avstå från att besvara frågor om hen inte skulle känna sig bekväm vid detta (Öberg 2022, s. 86). Inför intervjuerna har intervjupersonerna informerats om arbetets syfte och därav fått förklarat vilka frågeställningar som vi undersöker. Väl under intervjuerna har samtliga intervjupersoner skrivit under en samtyckesblankett, som detaljerar hur personuppgifter kommer hanteras. I början av intervjuerna har vi dessutom fått muntliga samtycken bekräftat från intervjupersonerna.

5.5.2 Anonymitet

Principen om anonymitet innebär att intervjupersonerna förblir anonyma i arbetet och att deras personuppgifter, såsom namn, datum och platser, samt organisationen de arbetar inom utelämnas, i syfte att inte kunna spåra personerna (Öberg 2022, s. 86). Vi har därför benämnt samtliga intervjupersoner och organisationer med pseudonymer, som inte har någon koppling till deras riktiga namn eller organisationsnamn. Eftersom våra intervjuer inte rör sig om specifika personliga historier som skulle kunna identifieras trots anonymiteten av personuppgifter, ansåg vi inte att risker för identifikation av intervjupersonerna behövdes diskuteras med personerna närmare än att nämna att de kommer anonymiseras (Öberg 2022, s. 86). I enlighet med principen om anonymitet har

inte enbart intervjupersonerna anonymiserats, utan även respektive ideell organisation som de representerar. Med detta i åtanke är de nämnda organisationerna i problemformuleringen endast exempel på aktiva ideella organisationer i Sverige, och behöver inte nödvändigtvis vara de organisationer som är inkluderade i studien.

5.5.3 Tid och plats

Vi lät intervjupersonerna avgöra tid och rum för intervjuerna, för att de skulle känna sig så bekväma som möjligt. Samtliga intervjupersoner valde sina egna arbetsplatser som plats för intervjun. Däremot bör man ha i åtanke att all miljö kan ha en inverkan på samtalet, stämningen och intervjupersonens intention och inställning till intervjun (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s. 64).

5.6 Arbetsfördelning

Under arbetets gång har vi, författarna till detta arbete, delat upp arbetsbördan relativt lika mellan oss. Vi har tagit huvudansvaret för olika delar av uppsatsen, men har löpande läst igenom, diskuterat, och reviderat varandras delar för att båda vara lika insatta i varje del av uppsatsen. När det kommer till intervjuerna och transkriberingen var vi båda närvarade vid fyra av intervjuerna, och höll i vars en intervju på egen hand. Detta på grund av krockar i schema som gjorde att vi inte kunde närvara tillsammans på dessa två intervjuer. På de fyra intervjuerna där vi båda satt med i rummet var vi intervjuledare för vars två intervjuer, medan den andra personen bidrog med följdfrågor och ett aktivt lyssnande. Transkriberingarna genomfördes av respektive intervjuledare, vilket innebär att vi skrev vars tre transkriberingar. Vårt mål under hela uppsatsskrivandet har varit att dela ansvaret för studiens genomförande så lika som möjligt mellan oss, och att samtidigt båda vara fullt insatta i samtliga delar av uppsatsen. Detta mål anser vi att vi har uppnått.

6. Analys

I följande avsnitt kommer den insamlade empirin presenteras och analyseras med hjälp av valda teorier och tidigare forskning gällande ämnet. Kapitlet är uppdelat i tre huvudavsnitt, som knyter an till studiens frågeställningar. Dessa beståndsdelar var återkommande teman som genomsyrar hela empirin, och av den anledningen är följande huvudavsnitten i analysen: *Integrationsarbete*, *Massflyktsdirektivets inflytande* och *Bemötande*.

6.1 Integrationsarbete

Ett återkommande tema i samtalen med intervjupersonerna angående integration är vikten av att lära sig det svenska språket. Att språket är av stor vikt för att åstadkomma en lyckad integration är något som samtliga intervjupersoner tar upp. Bland annat säger Lisa från Flyktingstödet:

Lisa: Men man förväntades ju fixa ett jobb i Sverige, ja men hur ska man göra det om man inte kan snacka språket?

En annan viktig aspekt angående språk som bland annat Lisa nämner är att många bland flyktingarna från Mellanöstern inte kunde prata engelska och var analfabeter och att detta försvårade deras läroprocess, medan de flesta av de ukrainska flyktingarna kunde tala engelska.

Lisa: Sen kan man också säga att ukrainska flyktingar i jämförelse med andra flyktingar om jag hårdrar... De har gått i skolan, de har ett språk, de kan läsa och skriva, om än kryptiska bokstäver, medan jättemånga andra som vi träffar, de är analfabeter när de kommer hit. Och då är ju integrationen ... asså den är ju mycket mycket, om man tänker på integrationen till arbetsmarknaden, den är mycket mycket längre. Man måste ju börja med att lära sig sitt eget språk, innan man kan lära sig ett annat.

Dock är det inte alla organisationer som aktivt arbetar med att lära ut svenska till flyktingarna. Irma på Hjälpa Till är den som är mest engagerad i att lära ut svenska, då hon var med och startade organisationens språkträningsgrupper 2016, till följd av behovet som hon såg i samband med flyktingvågen från Mellanöstern.

Irma: Och då... 2015 kom det ju väldigt många invandrare och... och det här med språket, så hade jag väl läst om detta och... Så vi sa det att vi skulle kunna starta en språkträningssgrupp, på tisdagförmiddag. [...] Det är bra att de kommer, det är bra att de hör svenska och att man fortsätter med dem.

Hildas organisation inriktade sig också på det svenska språket i deras möten med ukrainska flyktingar, främst barn:

Hilda: Och det började med, för att ha kreativa övningar. Pyssel och lite lekar och så vidare, och det kopplade vi då till att de också skulle lära sig svenska, så det kallades för [...] Så då hade vi fjorton, femton barn här en gång i veckan och gjorde olika aktiviteter, under hela den våren.

Det som Lisa, Irma och Hilda pratar om i ovanstående citat är hur deras organisationer såg hur viktigt det var för flyktingarna att lära sig svenska för att exempelvis komma ut på arbetsmarknaden, och således integreras. På olika sätt arbetar de tre organisationerna med att lära ut svenska, eller att stötta i lärandet. Precis som Kuschel et al. (2023, s. 1637) går in på i sin studie, betonas läran av värdlandets språk som en avgörande faktor för integrationen, vilket även Lisa belyser i sitt första citat. Hon menar att det är betydligt svårare att ta sig in på arbetsmarknaden om man inte kan svenska. Detta går att koppla till det som Kuschel et al. (2023, s. 1636) menar om att komma in på arbetsmarknaden är en stor förutsättning för integration. Att lära sig språket underlättar dessutom för personens sociala integration (Lockwood 1969, s. 245), då hen får möjlighet till att utöka sina sociala kontakter samt utöka sin kunskap om kulturen och normerna i landet. Utifrån teorin om lovande offer kan vi konstatera att det som Welfens (2023, s. 1106) kallar för ekonomisk integration, alltså att bidra till landets ekonomi i form av arbetskraft, är starkt kopplat till att lära sig det svenska språket enligt våra intervjupersoner. Potentialen att lära sig svenska, ta sig in på arbetsmarknaden, och således integreras bidrar alltså till att flyktingen ses som ett lovande offer, och utifrån Lisas utsaga har ukrainarna en större potential till detta på grund av att de oftare har läs- och skrivkunskaper.

Vidare berättar Anita om hur svenska familjer via organisationen, som volontärarbetare, bjöd hem bland annat iranska familjer under flyktingkrisen 2015 för att de skulle kunna

få möjlighet att socialisera sig med svenskar, vilket hon menade var bra för deras integration:

Anita: De svenska familjerna skulle bjuda hem de iranska familjerna till exempel. Via barnen då, och ja, starta någon form utav umgänge. Och integration!

Flyktingstödet, där Lisa är anställd, hade även de ett slags mentorsprogram under flyktingkrisen 2015, där ungdomar från flyktinggrupperna fick träffa svenska familjer, som de även kunde bo hos, eftersom många av flyktingarna var ensamkommande barn och ungdomar som anlände utan föräldrar.

Lisa: [Flyktingstödet] hade jättemycket verksamheter för den här målgruppen. Och hade någon slags mentorsprogram, så vi hjälpte vissa ungdomar att matcha med familjer som de kunde bo i, asså svenska familjer, eller något med... etablerad familj ska jag säga.

Anitas och Lisas utsagor är exempel på situationer då de ideella organisationerna arbetar för flyktingarnas sociala integration (Lockwood 1969, s. 245), genom att de får umgås med svenskar. CARIN-teorin nämner att om man kan identifiera sig med en flykting så ses de som mer värdiga hjälp (van Oorschot och Roosma 2017, s. 14). Ett sätt som denna identifikation kan ske på är enligt studien personliga relationer. Att flyktingarna umgås med svenskar bidrar alltså inte bara till deras sociala integration, utan även till att svenskarna kan identifiera sig med flyktingarna på grund av att de får en personlig relation till dem, och därför kan gruppen ses som mer värdiga av stöd.

I diskussionen angående Bengts uppfattning om hur integrationsmöjligheterna för flyktinggrupperna ser ut kritiserar han en annan ideell organisations verksamhet, där fokuset sägs ligga på integration, vilket han menar att de inte kommer lyckas med om de använder den strategin som de gör.

Bengt: De har organiserat i etniska, så han har liksom en turkisk sektion och en afghansk sektion [...] Och en ukrainsk. Och då blir det ju inte riktigt integration av det va [...] utan då blir det att man umgås med sina så. [...] Istället för att

flyktingungdomar går med i vanliga idrottsföreningar här i stan så bildar de egna.

Även Emelie tar upp fritidsaktiviteter, och att det är en viktig aspekt för de barn som hon jobbar med i Varma Hjärtat. Därför lotsar organisationen vidare till exempelvis olika idrottsföreningar, som de tar kontakt med, och tar reda på var ukrainarna kan söka pengar för idrottsutrustning och liknande.

Emelie: Och liksom tillgången då till fritidsaktiviteter jobbar vi ju ganska mycket med också. [...] Inte att vi såhär startar en fotbollsförening. Utan att, okej, vilka fotbollsföreningar finns? Var skulle du kunna söka pengar för liksom fotbollsskor? Asså den typen. Så att man möjliggör för dem att delta i fritidsaktiviteter.

Att gå med i det svenska föreningslivet verkar både Bengt och Emelie tycka vara viktigt, och det bidrar till både social- och systemintegration (Lockwood 1969, s. 245), genom att flyktingarna skapar ett socialt nätverk med svenskar, samt att de ingår i organisationer tillsammans med svenskar. För att uppnå social integration krävs det att flyktingarna får möjlighet till umgänge med svenskar. Detta eftersom det är en förutsättning för dem att lära sig svenska, ta del av svenska värderingar och känna samhörighet till svenskar. Med andra ord kan det tolkas som att Bengt syftar på att flyktingarna inte kan uppnå social integration om de enbart deltar i föreningar som är ämnade för enbart människor av samma etniska bakgrund. Welfens (2023, s. 1106) nämner att en del av anpassningsbarheten för att ses som ett lovande offer är kulturell integration, alltså att anpassa sig till kulturen i landet. Enligt Bengts berättelse blir det alltså svårt för flyktingarna att uppnå kulturell integration, då de inte blandas med svenska ungdomar. Således ses de inte heller som lovande offer på samma sätt.

Emelie belyser också vikten av att hänvisa flyktingarna vidare till rätt instanser när det bland annat gäller sjukvård:

Emelie: Ja, men, mycket av vad vi gör är också såhär lotsa vidare. För, det här är inte vårt ansvar som en ideell organisation, utan det finns liksom, om det är BVC eller det är vårdcentralen eller det är BUP, eller så. [...] Så det är någon typ

av integration, att såhär, förstå liksom det svenska samhället och var man ska vända sig i olika frågor.

Att Emelies organisation jobbar för att hänvisa flyktingarna till rätt samhällsinstanser bidrar till flyktingarnas systemintegration (Lockwood 1969, s. 245), då det hjälper dem förstå hur det svenska samhället är uppbyggt och vem som har ansvar för vad. Än en gång blir Welfens (2023, s. 1106) anpassningsbarhetskriterier aktuella, då en väl integrerad flykting som förstår hur samhället fungerar kan ses som ett lovande offer.

Hilda, från Varma Hjärtat, pratar om hur gemenskap är det som enligt henne innebär integration. Att personer känner en samhörighet till varandra.

Hilda: Och det är grunden till integration. [...] Det är att hitta punkter för gemenskap.

En känsla av gemenskap är en viktig del av social integration (Lockwood 1969, s. 245). Här blir van Oorschot och Roosmas identitetsbegrepp centralt (2017, s. 14). Att känna en gemenskap med flyktingarna och att skapa personliga relationer med dem är faktorer som bidrar till att man identifierar sig starkare med flyktingarna, och att man då också ser dem som värdiga att ta del av samhällets resurser.

Utifrån det som framkommit kring integration i intervjupersonernas utsagor och det som teorierna om deservingness och promising victimhood säger, kan vi dra slutsatsen att intervjupersonerna menar att potentialen för att ukrainare ska kunna integreras ses som större. Bland annat på grund av att de överlag har högre utbildning än flyktingarna från Mellanöstern, och som Lisa nämner är det en stor fördel att ens kunna läsa och skriva. Att kunna bidra till landets ekonomi genom förvärvsarbete är en viktig komponent i anpassningsdelen av Welfens (2023, s. 1106) perspektiv på lovande offer. På ett liknande sätt menar van Oorschot och Roosma (2017, s. 14) att ömsesidighet, alltså att man bidrar till välfärden gör att man ses som mer värdig att själv ta del av den. Därför betyder detta att eftersom intergrationsmöjligheterna för ukrainare ses som större så ser samhället även en nytta med att ge dem hjälp och stöd som flyktingar.

6.2 Massflyktsdirektivets inflytande

Huruvida massflyktsdirektivet har underlättat eller försvårat integrationsmöjligheterna för de ukrainska flyktingarna i Sverige och hur det i sin tur har inverkat på organisationernas arbete med flyktingarna uppfattas olika av intervjupersonerna. Anita talar främst om hur de ukrainska flyktingarna inte fick delta i SFI till en början på grund av att de inte behandlas som asylsökande, vilket ledde till att hennes organisation, Varma Hjärtat, startade en språkkurs för de ukrainska flyktingarna.

Anita: Nej, men de försöker, de flesta vuxna försöker ju lära sig svenska. [...] Gå på någon form utav svenskkurs. Eh, de får ju inte delta i vanliga SFI som [...] andra asylsökande eftersom de går efter massflyktsdirektivet. [...] Min kollega, hon har något som heter [namn på språkkurs i svenska].

Som tidigare nämnt är språk av största vikt för en lyckad integration (Kuschel et al. 2023, s. 1637). Att de ukrainska flyktingarna inte fick tillgång till SFI i början av sin vistelse i Sverige innebar att de fick sämre förutsättningar att lära sig svenska, och följaktligen också integreras, vilket var anledningen till att Varma Hjärtat startade en språkkurs för dem. Detta ligger i linje med vad Gustafsson och Johansson (2018, s. 999) kom fram till i sin studie, nämligen att myndigheter måste förhålla sig till lagar och regler på ett annat sätt än ideella organisationer, och att de därför kan anpassa sig och fylla i där myndigheter inte räcker till. I detta fallet fick Varma Hjärtat starta en egen språkkurs för att SFI var tvungna att förhålla sig till massflyktsdirektivet. Likt analysen angående språk under avsnitt 6.1 kan vi även här konstatera att en väl utvecklad språkkunskap bidrar till att man tar sig in på arbetsmarknaden, vilket i sin tur bidrar till att flyktingen ses som ett lovande offer (Welfens 2023, s. 1106).

Vidare pratar Hilda om ukrainarnas tillgång till arbetstillstånd, tack vare massflyktsdirektivet, och att ukrainarna i början av deras anländande till Sverige fick hjälp med att hitta jobb. Hilda berättar att det fanns lappar uppsatta överallt i stan, där det stod att arbetskraft söktes:

Hilda: Vem var det som gjorde det för afghanerna? Och Migrationsverket bidrog till att göra det trögt och segt... och fördomsfullt från svenskarna, att de inte fick jobba. Det var ett jävla idioti, ursäktat uttrycket. [...] Ja, men det var ju så att

de skulle kunna vara ute och jobba i skolorna, eller kratta kyrkogårdar eller vad sjutton som helst, som inte tar jobb från någon annan. Men att de skulle vara sysselsatta och känna sig meningsfullt mottagna. Det var ett stort fel.

Det som Hilda beskriver tyder på att hon inser vikten av ett jobb för att integreras, liksom Kuschel et al. (2023, s. 1636) menar. Hon är även frustrerad över att det fanns en skillnad mellan vilken tillgång de afghanska flyktingarna hade till arbete, jämfört med de ukrainska som fick arbetstillstånd genom massflyktsdirektivet. Hilda menar dessutom att det svenska samhället hade fördomar mot de afghanska flyktingarna som gjorde att man inte erbjöd dem jobb på samma sätt som man gjorde med de ukrainska. Utifrån Welfens (2023, s. 1108) teori lovande offer som säger att flyktingar från Mellanöstern ofta ses som ett hot som tar jobb från etablerade personer, kan vi konstatera att de ukrainska flyktingarna inte verkar ha fått samma behandling enligt Hilda. Ukrainarna ses mer som lovande offer, eftersom de även har en potential till integration genom arbete på grund av arbetstillståndet som massflyktsdirektivet ger dem.

Enligt Anitas och Hildas exempel ovan, har alltså massflyktsdirektivet gett både för- och nackdelar när det kommer till de ukrainska flyktingarnas integrationsmöjligheter. Dock menar Hilda att det faktum att de får tillfälligt uppehållstillstånd har varit en stor förutsättning för att överhuvudtaget kunna påbörja en integration i det svenska samhället. Hon jämför sina erfarenheter med afghanska och ukrainska flyktingar:

Hilda: Om man jämför med de afghanska flyktingarna som... har de haft det väldigt motigt, med Migrationsverket och de har fått kämpa för att få uppehållstillstånd, medan de här, det kom ju som ett brev på posten, att ni får det här massflyktsdirektivet.

Denna jämförelse som Hilda gör går att koppla till en diskussion med Emelie, från Varma Hjärtat, om huruvida massflyktsdirektivet hade varit fördelaktigt även för flyktingarna från Mellanöstern. Då tar hon upp att hon anser att Europas politik blir allt mer högerpopulistisk och att hon inte tror att massflyktsdirektivet skulle aktiverats om det gällde en befolkning från ett land i Mellanöstern som skulle behöva skydd.

Emelie: Det var inte lika högerpopulistiskt som det är i hela Europa nu. Så att det spelar också roll. Tänker jag. Sen tror jag inte, eller det vet jag inte, men sen tänker jag inte att de skulle, såhär, aktivera massflyktsdirektivet om det var ett land i Mellanöstern nu som skulle liksom behöva skydd. Är min fördom att det inte skulle aktiveras för dem.

I sina jämförelser mellan flyktinggrupper när det kommer till massflyktsdirektivets aktivering menar alltså Hilda och Emelie att de anser att direktivet hade kunnat ge fördelar när det kommer till integration för andra flyktinggrupper också. I samband med detta skriver Gluns och Wessels (2017, s. 59) om hur massflyktsdirektivet egentligen hade belägg för att aktiveras även under flyktingkrisen 2015, men att det inte gjordes, till följd av oenighet om arbetsbelastning och eventuellt rädslan för att locka fördrivna människor till Europa (Genç och Şirin Öner 2019, s. 8). Emelie antyder även att hon tror att det kan ligga högerpopulistiska åsikter bakom att man aktiverade direktivet för ukrainarna och inte för flyktingarna från Mellanöstern. Detta ligger i linje med vad Gluns och Wessels (2017, s. 69) menar när de diskuterar främlingsfientlig migrationspolitik i Tyskland, och att sådana åsikter kan ha en inverkan på beslut som tas. Även Gustafsson och Johansson (2018, s. 983-984) skriver om hur migrationspolitiken förändrades i bland annat Sverige och att de tog efter vissa av andra EU-länders inställning gentemot flyktingmottagandet, som var influerat av högerpopulismen.

Hildas beskrivning av massflyktsdirektivet som “ett brev på posten” indikerar att hon menar att direktivet har varit något positivt. Ett sätt att tolka detta är genom Murray och Marx (2012, s. 338) studie, där man kom fram till att illegala flyktingar upplevs som ett större hot än legala flyktingar, och att detta gav uppkomst till ångest och rädsla i samhället. Eftersom att massflyktsdirektivet innebar att ingen ukrainsk flykting befinner sig olagligt i Sverige, medan personer från andra flyktinggrupper kan vara papperslösa, innebär detta att de ukrainska flyktingarna inte ses som ett lika stort hot. Enligt teorin om lovande offer krävs det att man inte ses som ett hot mot landet för att kunna vara ett lovande offer (Welfens 2023, s. 1108), vilket betyder att ukrainska flyktingar har större möjlighet att uppnå denna status. En ytterligare koppling kan dras till Gustafsson och Johansson (2018, s. 999) som menar att även “falska” (d.v.s. olagliga) flyktingar tas om hand av ideella organisationer, medan de “värdiga” (d.v.s. lagliga) flyktingarna även har rätt till hjälp från myndigheter. Även Welfens (2023, s. 1106) nämner att flyktingar som

befinner sig lagligt i landet ses som mer värdiga än olagliga flyktingar, vilket ytterligare stödjer massflyktsdirektivets inverkan på ukrainarnas värdighet och integrationsmöjligheter.

6.3 Bemötande

I det sista analysavsnittet kommer vi att diskutera tre aspekter av bemötandet gentemot flyktinggrupperna som framstod som viktigt för integrationsmöjligheterna i samtalen med intervjupersonerna. Dessa är organisationens bemötande, samhällets stöd till organisationen, och samhällets bemötande. Under detta avsnitt används begreppet *samhälle*, vilket i detta sammanhang syftar på civilsamhället.

6.3.1 Organisationens bemötande

Emelie: Sen så måste man såklart se på det också strukturella och organisatoriska, men... Man måste ändå utgå från att, okej, den här personen befinner sig i en kris, liksom. [...] Och det är det vi behöver bemöta.

Det som Emelie beskriver ovan är hennes inställning i bemötandet av flyktingar som hon träffar i sin roll inom organisationen. Hon belyser att det är viktigt att ha i åtanke att dessa personer befinner sig i en krissituation, och att man måste utgå från det i bemötandet. Intervjupersonerna beskriver olika sätt som deras bemötande gentemot flyktingarna skiljer sig åt mellan de två grupperna, trots att några av dem menar att de är lika investerade i både grupperna och att deras bemötande inte skiljer sig åt. Några av intervjupersonerna menar dock att de kan tänka sig att de relaterar starkare till en av grupperna. Emelie beskriver en känsla av samhörighet med flyktingarna från Mellanöstern, vars kultur hon beskriver som mer varm och pratsam än den ukrainska.

Emelie: Det är en annan typ av värme och en annan typ av prat där. [...] Och liksom jag själv är lite mer så, så att jag kan ha lättare ibland, kan jag känna, att röra mig i, i de kulturerna på något sätt.

De Coninck (2022, s. 581) menar att liknande värderingar kan göra att man identifierar sig starkare med en grupp människor, vilket Emelie visar när hon berättar om sina upplevelser med flyktingarna från Mellanöstern. Att identifiera sig starkt med en grupp kan enligt CARIN-modellen kopplas till identitetsbegreppet, och bidra till att man anser

att gruppen som man identifierar sig med förtjänar tillgång till hjälp och stöd från samhället (van Oorschot & Roosma 2017, s. 14). När svenskar identifierar sig med en flyktinggrupp kan detta även bidra till att man vill umgås med och hjälpa grupper på ett annat sätt, vilket bidrar både till den sociala integrationen och systemintegration (Lockwood 1969, s. 245).

Något som pekar på att bemötandet av flyktingarna särskiljs inom en organisation är den presentkortsutdelning som Bengt beskriver. Han pratar om hur man gav ut presentkort på matbutiker till de ukrainska flyktingarna och hur de endast behövde uppge varför de var i behov av pengar till mat och att man sedan litade på att de talade sanning.

Bengt: När de var här för att få sina presentkort så fick de bara beskriva varför men vi har aldrig gjort några kollar eller... Och litat.

Detta gjordes inte under flyktingvågen 2015 då man istället delade ut matkassar till flyktingarna. Anledningen till att man inte delade ut matkassar till de ukrainska flyktingarna inom Bengts organisation var enligt honom att ukrainarna har matvanor som inte liknar deras, och att de därför ansåg att det skulle underlätta att ukrainarna fick köpa maten själva.

Bengt: Så vi höll inte på med matkassar. Och det beror ju på att deras matvanor är inte som våra.

Enligt detta tankesätt bör samma behandling ha getts till flyktingarna från Mellanöstern, då deras matvanor också skiljer sig från de svenska matvanorna. Att man inom denna organisation anpassar sig till de ukrainska flyktingarnas vanor och litar på att de ska förvalta sina presentkort på ett gynnsamt sätt, medan Mellanöstern-flyktingarna var de som fick anpassa sig till den mat som bjöds är anmärkningsvärt. Detta fenomen är svårare att koppla till identitetsbegreppet (van Oorschot & Roosma 2017, s. 14), eftersom att anledningen till att matkassar inte delades ut till de ukrainska flyktingarna är att man inte kunde identifiera sig med deras matvanor, vilket, enligt teorin, borde innebära att dessa flyktingar ses som mindre värdiga av hjälpen. Tvärtom fick då de ukrainska flyktingarna friheten och förtroendet att handla mat själva, vilket flyktingarna från Mellanöstern inte fick. Om vi applicerar identitetsbegreppet på ett annat sätt, och kopplar det till det som

De Coninck (2022, s. 581) skriver om att människor från Europa kan ha lättare att sympatisera och identifiera sig med inomeuropeiska flyktingar, kan tilliten som organisationen gav till de ukrainska flyktingarna vara till följd av att de kände en starkare koppling till dem på grund av deras europeiska ursprung.

6.3.2 Samhällets stöd till organisationerna

Inom både Anitas och Bengts organisationer menar de att antalet intresserade volontärer var större under flyktingvågen 2015 än vad det var våren 2022 när kriget i Ukraina bröt ut. Anita säger att hon aldrig varit med om att det har varit så fullt i deras lokal som under 2015 då de hade ett informationsmöte för nya volontärer.

Anita: Ja, och jag har aldrig varit med om att det har varit så fullt med folk i den här lokalen. [...] De fick inte plats här inne, utan fick stå utanför.

Bengt tror att detta kan bero på att många ukrainska flyktingar flyttade in hos familjer som öppnade upp sina hem.

Bengt: Jag tror vi hade fler volontärer 2015. Jag tror det var fler volontärer då. För den här... Man kan säga att ukrainaflyktingarna levde ju mycket på de här värdfamiljerna. [...] Att det var de som liksom stod för basen, så kunde vi hjälpa till med mat och kläder. Så vi hade inte så många volontärer då.

En anledning till att det är positivt med många volontärer är såklart främst att organisationen kan bedriva ett bättre arbete ju fler som hjälper till, men också att det bidrar till den sociala integrationen och systemintegrationen om flyktingarna får umgås med många svenska volontärer som kan lära dem om hur det svenska samhället fungerar (Lockwood 1969, s. 245). Dessa exempel på människors engagemang tyder på att trots att antalet volontärer var större 2015, så var det många som engagerade sig på andra sätt för att hjälpa flyktingarna från Ukraina. Istället för att ansluta sig till en ideell organisation som volontär, så öppnade människor upp sina hem och lät flyktingarna bo hos dem. Det kan ses som en mer extrem och ansträngande insats att låta någon flytta in i ens hem, gentemot att skriva upp sig som volontär i en ideell organisation. På frågan om varför Lisa från Flyktingstödet tror att man öppnade upp sina hem till de ukrainska flyktingarna och inte till flyktingarna från Mellanöstern svarar hon följande:

Lisa: Jag tror någonting hemskt. [...] För att de kommer från Europa.

CARIN-teorin, teorin om promising victimhood och rådande forskning verkar vara eniga med Lisa i denna fråga. För att bjuda in en främmande människa att bo i ens hus krävs det att man inte ser personen som ett hot, vilket är ett av kraven för att vara ett lovande offer (Welfens 2023, s. 1108). De Conincks forskning (2022) visar på flera anledningar till varför europeer kan känna en starkare koppling och empati till ukrainska flyktingar, och CARIN-teorin menar att de som liknar oss i utseende, värderingar, och geografi ses som mer värdiga av hjälp och stöd (van Oorschot och Roosma 2017, s. 14). Därför är det en rimlig slutsats att människor var villiga att gå till mer extrema längder för att hjälpa de ukrainska flyktingarna än de var för att hjälpa flyktingarna från Mellanöstern. Detta kan även kopplas till den tidigare forskningen om statliga myndigheters och ideella organisationers syn på vilka flyktingar som anses vara värdiga hjälp eller inte (Gustafsson & Johansson 2018, s. 1000). Om de var asylsökande eller hade uppehållstillstånd betraktades de, av myndigheterna, som värda hjälpen, medan flyktingar utan uppehållstillstånd inte omfattades av den hjälp som kunde erbjudas och menade att deras existentiella behov inte var deras ansvar, utan flyktingarnas själva, till följd av brist på tid och resurser. Detta till skillnad från de ideella organisationerna som försökte hjälpa alla flyktingar, oberoende av flyktingstatus. Så även om ukrainska flyktingar skulle betraktas som mer värdiga en plats i Sverige, till följd av deras status som europé, finns det ytterligare kategorier bland Mellanöstern-flyktingar, det vill säga de med uppehållstillstånd, de “värdiga”, och de utan uppehållstillstånd, de “ovärdiga”.

Ett återkommande tema när intervjupersonerna pratar om hur stödet till organisationen sett ut är att engagemanget är som starkast i början av flyktingkriserna. Till exempel så poängterar Emelie att engagemang klingar av efter ett tag och trots den grundhumanism som hon beskriver att samhället har så dör intresset ut efter hand.

Emelie: Det blir också en sån slags uttrötthet och... [...] Ja, men att det är väldigt få som bryr sig om de som kom som ensamkommande afghaner nu.

Även Hilda berättar:

Hilda: Då [2015] kom folk dit med kassar, med mat och köpte pizza åt dem, och... Och hjälpte dem med varma jackor och så vidare. Men sen, så svalnade det ganska snart.

Som ovan nämnt bidrar stort engagemang i de ideella organisationerna till integration för flyktingarna. Det som Emelie och Hilda beskriver är dock att engagemanget blir mindre och mindre allteftersom att tiden går. Detta kan vi koppla till van Oorschot och Roosmas (2017, s. 13) behövlighetsbegrepp, vilket innebär att de som anses behöva hjälpen mest är de som också förtjänar den. I början av krisen är stödet som störst, men i takt med att det inte rapporteras lika flitigt i media om flyktingarna och att den akuta nödsituationen är över ses flyktingarna inte som lika behövande längre. Detta kan vara en anledning till att engagemanget i de ideella organisationerna inte håller i sig över en längre tid. Även teorin om lovande offer betonar att flyktingen måste vara i stort behov av skydd och stöd för att anses vara värdig av hjälp (Welfens 2023, s. 1104), och när detta behov inte är lika synligt eller akut längre så är människor inte lika måna om att hjälpa dem.

6.3.3 Samhällets bemötande

Flera av intervjupersonerna förmedlar att det finns en skillnad mellan hur samhället, det vill säga människor i det svenska civilsamhället som har kommit i kontakt med flyktingar i verkligheten via exempelvis organisationerna, behandlar flyktingar från Mellanöstern jämfört med flyktingar från Ukraina. Emelie menar att det finns en helt annan helhetssyn på ukrainare i samhället överlag.

Emelie: Om man jämför dem med andra grupper så blir det liksom lite mer åt det positiva hållet. För det är lättare för stat och kommun att liksom bunkra ihop och liksom, okej, vi behandlar de här på samma sätt. [...] För är det en blandad grupp blir det blandade bakgrunder, blandade orsaker liksom, så blir det inte samma. Det blir inte samma, inte lika lätt. [...] Att hantera det.

Det Emelie beskriver - att det är lättare att hantera en mer homogen grupp - kan ännu en gång ha att göra med identitetsbegreppet (van Oorschot och Roosma 2017, s. 14). Flyktingarna från Ukraina ses som en enhet, med samma ursprung, vilket gör att det svenska samhället kan ha lättare att relatera till och hantera dem som grupp. Detta är

något som även Bengt pratar om. Han nämner att samhällets engagemang gentemot de ukrainska flyktingarna är betydligt större än mot flyktingarna från Mellanöstern.

Bengt: Jag tror det är betydligt större det med ukrainarna, för det känns som att det är nästan vi.

Här beskriver Bengt att han, och resten av samhället, kan identifiera sig med ukrainarna och således är mer engagerade i att hjälpa dem. Irma för ett liknande resonemang, när hon först säger att det inte finns någon skillnad mellan de två grupperna i engagemanget från samhället, men sedan nämner att hon blir mer engagerad i ukrainarna, och kan relatera mer till dem på grund av att det ligger så nära:

Irma: Nej. Asså det är absolut ingen skillnad. Om vi nu hade haft Ukraina, så när de, två gånger har det nog varit ukrainare, och tvärtom så är man intresserad hur det går för dem, för Ukraina ligger lite närmare, asså på något sätt. Jag känner så.

I enlighet med identitetsbegreppet i CARIN-modellen (van Oorschot & Roosma 2017, s. 14), skulle det kunna vara att Bengt och Irma upplever att engagemanget för ukrainarna är större och att de förtjänar mest hjälp, eftersom de kan relatera mer till gruppen. Den geografiska närheten i kombination med den identifikation van Oorschot och Roosma pratar om kan utöver det ovanstående kopplas till De Conincks (2022, s. 582) tanke om att europeer är rädda för det hot som Ryssland utgör, och att man hade önskat sig samma välkomnande behandling av andra länder som man själv har gett, om man själv skulle behöva fly sitt land. Som tidigare nämnt bidrar en stark identifikation med en flyktinggrupp även till större potential för social integration (Lockwood 1969, s. 245), vilket enligt Bengt och Irmas resonemang bör innebära att ukrainska flyktingar har större möjlighet till denna sortens integration än andra flyktinggrupper.

Vidare pratar Emelie även om hur vissa människor ses som mer av en börda för samhället än andra, och att man ser potential i ukrainare på grund av att de ofta är högutbildade.

Emelie: Och också så att man ser människor som en börda för samhället. För många ukrainare kanske är liksom högutbildade och man ser en annan nytta

med att ha dem i det svenska samhället, liksom. Och att de ska kunna arbeta snabbare och komma in liksom, integreras snabbare. Vilket man inte har samma syn på många andra länder. [...] Det finns mycket rasism i det också. Asså hur man kan validera kunskaper och utbildningar och så också.

Att vara utbildad och ha stor möjlighet till att bidra till samhället i form av arbetskraft är något som bidrar till att man kan ses som ett lovande offer, och därmed också anses vara värdig av samhällets hjälp och stöd (Welfens 2023, s. 1104). Det går även att koppla till van Oorschot och Roosmas (2017, s. 14) ömsesidighetsbegrepp, vilket bland annat innebär att en potential till att bidra till välfärdssamhället i framtiden gör att man ses som mer värdig. Dessutom är en potential till att komma in på arbetsmarknaden väldigt viktig för en lyckad integration (Kuschel et al. 2023, s. 1636), vilket enligt Emelie innebär att de ukrainska flyktingarna får bättre chans att integreras på detta sätt på grund av sin utbildning.

Hilda från Varma Hjärtat berättar även att den ukrainska flyktinggruppen till mesta del består av kvinnor, barn, och äldre, medan flyktingarna från Mellanöstern ofta var i tonåren och unga vuxna.

Hilda: Det är kvinnor, och det är barn under tjugo och femtonårsåldern. Och sen är det seniorer. Och det är ju såna som är sköra och sårbara. [...] Medan de här svartmuskiga, får jag säga citationstecken, från Afghanistan, de har man ju svårare att identifiera sig med.

Att Hilda menar att flyktingarna från Ukraina ses som "sköra och sårbara", medan de från Mellanöstern var svårare för människor att identifiera sig med ligger i linje med Welfens (2023, s. 1105) intersektionella perspektiv på lovande offer. Det innebär att oavsett om både de ukrainska flyktingarna och flyktingarna från Mellanöstern skulle uppfylla alla krav i CARIN-modellen, så skulle fortfarande barn, kvinnor, och äldre, och vita personer, ge upphov till mer empatikänslor och anses som mer värdiga, just på grund av sin ålder, sitt kön, och sitt etniska samt kulturella ursprung.

7. Slutdiskussion

Vårt syfte med denna studie var att ta reda på hur personer som arbetar inom ideella organisationer resonerar kring integrationsmöjligheterna i Sverige för flyktingar från Mellanöstern och flyktingar från Ukraina. Vi undersökte sedan detta utifrån organisationernas eget integrationsarbete, massflyktsdirektivet, och hur intervjupersonerna upplever att samhället har bemött flyktinggrupperna, samt analyserade utifrån teorierna om deservingness och promising victimhood.

Utifrån vår första frågeställning, som behandlade hur de yrkesverksamma beskrev sina egna organisationers integrationsarbete med de två flyktinggrupperna, kan vi konstatera att det låg ett stort fokus på att lära ut svenska till båda grupperna. Att lära sig språket är enligt Kuschel et al. (2023, s. 1636) en väldigt viktig komponent i integrationsprocessen för att kunna komma in på arbetsmarknaden och således ta sin plats i det svenska samhället. Detta instämmer våra intervjupersoner i, utifrån det de berättar om hur mycket de jobbar för att lära flyktingarna svenska. Förutsättningarna för att lära sig svenska, och följaktligen integreras, är enligt intervjupersonerna generellt större hos ukrainarna, då många är högutbildade medan en stor del av flyktingarna från Mellanöstern var analfabeter när de kom till Sverige och därför hade en längre väg att gå. Vidare har de yrkesverksamma även beskrivit hur de jobbar med social integration (Lockwood 1969, s. 245) för grupperna, genom att introducera umgänge med etablerade familjer och att uppmuntra dem till att gå med i föreningslivet.

Den andra frågeställningen i studien handlade om massflyktsdirektivet, och om intervjupersonerna såg att det hade någon inverkan på flyktinggruppernas integrationsmöjligheter. Även här var språket något som togs upp, denna gången i förhållande till att de ukrainska flyktingarna inte fick tillgång till SFI på samma sätt som andra asylsökande, och att de ideella organisationerna därför behövde täcka upp med egna språkkurser. Att organisationernas integrationsarbete förhåller sig till massflyktsdirektivets riktlinjer är alltså ett faktum, och detta ligger i linje med vad Gustafsson och Johansson (2018, s. 999) menar om att ideella organisationer ofta stöttar upp där myndigheter inte når på grund av regelverk. Att massflyktsdirektivet ger arbetstillstånd till de ukrainska flyktingarna är även något som enligt intervjupersonerna ger dem större möjlighet till integration, vilket går att koppla till Kuschel et al. (2023, s.

1636) som menar att det är avgörande att komma in på arbetsmarknaden för en lyckad integration.

Vår sista frågeställning behandlade det bemötande som flyktinggrupperna fått från organisationen och civilsamhället. Här blev van Oorschot & Roosmas (2017, s. 14) identitetsbegrepp centralt, då intervjupersonerna påpekade en större vilja att hjälpa de flyktinggrupper som man kunde identifiera sig med. Intervjupersonerna förmedlade både egna erfarenheter och känslor angående vilka flyktinggrupper de kände starkast för, men gjorde även allmänna observationer om vad de har upplevt i sitt arbete med flyktingarna angående samhällets bemötande överlag. Ett tema var att engagemanget verkade vara som starkast i början av de olika flyktingkriserna, men att det sedan trappades ned allteftersom att synen på hur stort behovet var ändrades (van Oorschot och Roosmas 2017, s. 13). Överlag menade intervjupersonerna dock att de anser att de ukrainska flyktingarna har fått ett bättre bemötande och mer stöd från civilsamhället än flyktingarna från Mellanöstern har. Även detta analyserades utifrån identitetsbegreppet (van Oorschot & Roosmas 2017, s. 14), och slutsatsen blev att på grund av ukrainarnas europeiska ursprung och stora integrationsmöjligheter kan svenskar identifiera sig mycket starkare med gruppen, och anser därför att de är mer förtjänta av samhällets hjälp och stöd.

Sammanfattningsvis har intervjupersonerna alltså förmedlat att den ukrainska flyktinggruppen verkar ha en större potential för integration än flyktingar från Mellanöstern och att de blir bemötta på ett mer positivt sätt. Både utifrån vad intervjupersonerna har uppmärksammat i sitt eget integrationsarbetet, men också genom att de får tillgång till de förmåner som massflyktsdirektivet ger, och att intervjupersonerna upplever att människor överlag har ett bättre förhållningssätt gentemot ukrainska flyktingar än flyktingar från Mellanöstern. Genom att koppla dessa resonemang till teorierna om deservingness och promising victimhood kan vi förstå att ju större potential en flyktinggrupp har för integration och ju mer man kan identifiera sig med dem, desto mer värdiga av samhällets hjälp anses de vara (van Oorschot och Roosma 2017, s. 14; Welfens 2023, s. 1106). Detta anser vi vara särskilt intressant med utgångspunkt i vårt framtida yrke som socionomer, där vi önskar sträva mot att behandla alla människor i utsatta situationer på ett stödjande sätt. Studien av Park et al. (2022, s. 466), som togs upp i avsnitt 3.2 känns högst relevant då vi är eniga med studiens resultat om att socionomutbildningen bör ha ett rikt innehåll angående invandring, integration,

och synen på invandrare och flyktingar. Detta i syfte att motverka en främlingsfientlig attityd bland socionomer, som ju är en viktig yrkesgrupp inom de ideella organisationerna. Med avseende på detta vill vi även uppmana till vidare forskning kring ämnet, då forskningen även kan influera och bidra till en mer allmän positiv attityd, i fråga om invandring och flyktingar, för människor i vårt samhälle. Genom denna studie har vi utvecklat vår förståelse om att alla utsatta grupper inte alltid har samma förutsättningar, och att ett intersektionellt perspektiv på grupper såsom flyktingar kan hjälpa oss att förstå de unika svårigheter som varje individ utsätts för. Därav är det viktigt att även människor utanför socionomutbildningen får ta del av denna kunskap och får insyn i komplexiteten i frågorna.

8. Referenslista

Blomqvist Mickelsson, Tony (2024) Ukrainian refugees' reception in Swedish sports clubs: 'deservingness' and 'promising victimhood'. *European Journal of Social Work*, 27 (2): 267-280.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Malmö: Liber.

Chauvin, Sébastien & Blanca Garcés-Mascareñas (2014) Becoming Less Illegal: Deservingness Frames and Undocumented Migrant Incorporation. *Sociology Compass*, 8 (4): 422-432.

Chauvin, Sébastien & Blanca Garcés-Mascareñas (2018) *The Myth of Humanitarianism: Migrant Deservingness, Promising Victimhood, and Neoliberal Reason*. Barcelona.

Davidov, Eldad, Daniel Seddig, Anastasia Gorodzeisky, Rebeca Raijmane, Peter Schmidt & Moshe Semyonov (2020) Direct and indirect predictors of opposition to immigration in Europe: individual values, cultural values, and symbolic threat. *Journal of Ethnic and Migrations Studies*, 46 (3): 553-573.

De Coninck, David (2019) Migrant categorizations and European public opinion: diverging attitudes towards immigrants and refugees. *Journal of Ethnic and Migrations Studies*, 46 (9): 1667-1686.

De Coninck, David (2022) The Refugee Paradox During Wartime in Europe: How Ukrainian and Afghan Refugees are (not) Alike. *International Migration Review*, 57 (2): 578-586.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2022) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

European Commission (2004) *Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU*.

https://migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/common-basic-principles-immigrant-integration-policy-eu_en [Hämtat: 2024-05-18].

European Commission (2022) *Temporary Protection*.

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en [Hämtat: 2024-04-03].

Genç, H. Deniz & N. Aslı Şirin Öner (2019) Why not Activated? The Temporary Protection Directive and the Mystery of Temporary Protection in the European Union. *International Journal of Political Science & Urban Studies*. 7 (1): 1-18.

Gluns, Danielle & Janna Wessels (2017) Waste of Paper or Useful Tool? The Potential of the Temporary Protection Directive in the Current "Refugee Crisis. *Refugee Survey Quarterly*, 36 (2): 57-83.

Gustafsson, Kristina & Jesper Johansson (2018) A Worthy Reception? Ambivalences in Social Work with Refugees and Migrants in Sweden. *Advances in Social Work*, 18 (3): 983-1004.

Justesen, Lise & Nanna Mik-Meyer (2011) *Kvalitativa metoder. Från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Kuschel, Anne, Nina Hansen, Liesbet Heyse & Rafael P.M. Wittek (2023) Combining Language Training and Work Experience for Refugees with Low-Literacy Levels: a Mixed-Methods Case Study. *Journal of International Migration & Integration*, 24 (4): 1635-1661.

Lockwood, David (1969) Social integration and system integration. I: George K. Zollschan & Walter Hirsch (red.) *Explorations in Social Change*. London: Routledge and Kegan.

Meeuwisse, Anna & Sune Sunesson (1998) Frivilliga organisationer, socialt arbete och expertis. *Socialvetenskaplig tidskrift*, (2-3): 172-193.

Migrationsverket (2024a) *Sökande från Ukraina*.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html> [Hämtat: 2024-05-31].

Migrationsverket (2024b) *Frågor och svar om massflyktsdirektivet – för kommuner, regioner och apotek*.

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-skyddsbehovande-enligt-massflyktsdirektivet/Fragor-och-svar-om-massflyktsdirektivet.html> [Hämtat: 2024-04-02].

Murray, Kate E. & David M. Marx (2012) Attitudes Toward Unauthorized Immigrants, Authorized Immigrants, and Refugees. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 19 (3): 332-341.

NE (2023a) *Ideell organisation*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ideell-organisation> [Hämtat: 2024-05-31].

NE (2023b) *Volontär*.

<https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/volont%C3%A4r> [Hämtat: 2024-05-31].

NE (2023c) *Integration*.

<https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/integration> [Hämtat: 2024-05-31].

Park, Yoosun, Maria Torres, Rupaleem Bhuyan, Jixia Ao, Lucy Graves & Andrew Rundle (2022) Social Workers' Perceptions of Structural Inequality and Immigrant Threat: Results from a National Survey. *Journal of Social Work Education*, 58 (3): 449-471.

Regeringen (2023) *Personer från Ukraina kan få tillgång till mer utbildning i svenska språket*.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/07/personer-fran-ukraina-kan-fa-tillgang-till-mer-utbildning-i-svenska-spraket/> [Hämtat: 2024-05-10].

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2022) Att analysera kvalitativt material. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Rädda Barnen (2024) *Så hjälper vi barn på flykt i Ukraina och andra länder*.
<https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/katastrofer/barnen-i-ukraina/> [Hämtat: 2024-04-02].

Röda Korset (2024a) *Ukraina – två år av krig*.
<https://www.rodakorset.se/var-varld/har-arbetar-vi/ukraina/> [Hämtat: 2024-04-02].

Röda Korset (2024b) *Asyl*.
<https://www.rodakorset.se/var-hjalp-i-sverige/asyl-och-migration/asyl/> [Hämtat: 2024-04-04].

SCB (2024) *Asylsökande i Sverige*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsokande-i-sverige/> [Hämtat: 2024-05-31].

SCB (2018) *Ideellt arbete vanligt i Norden*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/ideellt-arbete-vanligt-i-norden/> [Hämtat: 2024-05-31].

Sverige för UNHCR (2024a) *Vem är flykting?*
<https://www.sverigeforunhcr.se/vem-ar-flykting> [Hämtat: 2024-05-31].

Sverige för UNHCR (2024b) *Kriget i Ukraina - Du kan hjälpa!*
<https://www.sverigeforunhcr.se/ukraina> [Hämtat: 2024-05-31].

UNHCR (2024) *Integration*. <https://www.unhcr.org/neu/se/vart-arbete/integration>
[Hämtat: 2024-05-31].

UNICEF (2024) *Barnen i Ukraina behöver din hjälp*.

<https://unicef.se/katastrofinsatser/hjalp-barnen-i-ukraina> [Hämtat: 2024-04-02].

van Oorschot, Wim (2002) Who should get what, and why? On deservingness criteria and the conditionality of solidarity among the public. *Policy & Politics*, 28 (1): 33-48.

Welfens, Natalie (2023) ‘Promising victimhood’: contrasting deservingness requirements in refugee resettlement. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49 (5): 1103-1124.

Woods, Gemma & Meron Yared (2023) Implementing the Temporary Protection Directive. *Forced Migration Review*, 72: 7-10.

Zawadzka-Paluckta, Natalia (2022). Ukrainian refugees in Polish press. *Discourse & Communication*, 17 (1): 96–111.

Öberg, Peter (2022) Livshistorieintervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

9. Bilagor

9.1 Informationsbrev

Hej!

Vi heter Emma och Ellen, och skriver just nu vårt examensarbete på socionomprogrammet i Lund, och vi är väldigt intresserade av att intervjua er från [...] för undersökningen. Specifikt vill vi gärna komma i kontakt med volontärer eller anställda som arbetar inom organisationen med flyktingfrågorna idag gällande Ukraina, och/eller som gjorde det under flyktingkrisen år 2015.

Vår studie handlar kortfattat om hur ideella organisationers integrationsarbete ser ut i förhållande till ukrainska flyktingar, och om det på något sätt påverkas av det rådande massflyktsdirektivet. Utöver detta vill vi också undersöka på vilket sätt ni upplever samhällets stöd i frågan om flyktingar från Ukraina samt även utreda vilket stöd ni tycker att organisationen erhöll under flyktingkrisen år 2015 och om dessa har skiljt sig åt.

Intervjuerna kan hållas på valfri plats, enligt era önskemål, även via videolänk eller över telefon om ni skulle föredra det, och skulle helst behöva äga rum någon gång under vecka 16 eller 17. Tanken är att intervjuerna kommer att vara i cirka 45 minuter till en timme. Deltagandet är helt frivilligt och man kan självfallet när som helst avbryta sin medverkan. Genom att delta i undersökningen kommer man även att få en kopia av examensarbetet.

Organisationens och intervjupersonernas deltagande i studien kommer att anonymiseras, och det ska inte gå att koppla våra resultat till någon specifik person eller organisation. Intervjuerna kommer enbart att användas till detta examensarbete och inget annat.

Vi hade verkligen uppskattat ert deltagande. Hör gärna av dig om du har några frågor, har kontaktuppgifter till någon som du tror hade velat delta, eller om du själv är intresserad av att delta! Du kan antingen skicka vändande mail till denna mailadress, eller höra av dig till mig på telefon: [...].

Tack på förhand!

Emma & Ellen

9.2 Intervjuguide

Introduktionsfrågor

1. Berätta lite om dig själv (ursprung, intressen).
2. Vad exakt gör du i organisationen? Hur länge har du arbetat inom organisationen?
3. Vad var det som lockade dig till att jobba i just denna organisation?

Arbete med flyktingarna idag

4. Vad är det första du tänker på när du hör ordet *flyktingkris*?
5. Vill du berätta lite om hur ni jobbar med flyktingar idag?
 - a. Vilka är er målgrupp för tillfället? (ålder, etnicitet).
 - b. Vilka projekt/verksamheter har ni?
6. Hur jobbar ni specifikt med integration i era projekt?
7. Vad är det mest givande i ditt/ert arbete under den pågående flyktingkrisen?
8. Vad tycker du har varit/är det mest utmanande under denna flyktingkrisen?
 - a. Har du någon gång känt en brist på motivation?
 - b. Har du någon gång i samband med detta känt en känsla av uppgivenhet?

Arbetet med flyktingarna 2015

9. Vill du berätta lite om hur ni jobbade med flyktingarna från 2015?
 - a. Vilka var er målgrupp då? (ålder, etnicitet).
 - b. Vilka projekt/verksamheter hade ni?
10. Hur jobbade ni specifikt med integration i era projekt under denna tid?
11. Vad var det mest givande i ditt/ert arbete under flyktingkrisen 2015?
12. Vad tycker du var mest utmanande under flyktingkrisen 2015?
 - a. Har du någon gång känt en brist på motivation?
 - b. Har du någon gång i samband med detta känt en känsla av uppgivenhet?

Massflyktsdirektivet

13. Berätta vad du vet om massflyktsdirektivet.
14. Vad tänker du på när du hör ordet *massflyktsdirektivet*?
15. Har förutsättningarna som massflyktsdirektivet ger påverkat ert integrationsarbete med de ukrainska flyktingarna på något sätt?

Samhällets stöd

16. Hur anser du att samhällets stöd till er organisation ser ut idag, när det kommer till flyktingfrågan?
 - a. Ekonomiskt?
 - b. Moraliskt?
17. Hur skulle du beskriva samhällets stöd till organisationen under flyktingkrisen 2015?
 - a. Ekonomiskt?
 - b. Moraliskt?
18. Skiljer det sig på något sätt från hur det ser ut idag?
 - a. Varför/varför inte, tror du att det skiljer sig?
19. Har massflyktsdirektivet haft någon inverkan på samhällets stöd till er organisation på något vis, tror ni?

Likheter och skillnader mellan flyktinggrupperna

20. Vill du beskriva vilka likheter och skillnader det finns i arbetet med de ukrainska flyktingarna jämfört med flyktingarna från 2015?
21. Tycker du det är lättare/svårare att arbeta med någon av grupperna?
22. Har du någon gång känt att du kan relatera mer till en grupp jämfört med en annan?

Övrigt

23. Har du något mer du vill tillägga eller kommentera?
24. Har du några frågor?